

2293

సాహిత్యం

భారతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

సంపాదకుడు: విద్యాన్ బుల్లసు సీతారామశాస్త్రి.

పుటలు 6

రాజమహేంద్రవరము 1-8-1983

సంచికలు 18, 19

—* ఈ సంచికలో *—

1) చేమకూర వేంగటకవి - యమక చక్రపత్తి.	పేజీ 1
2) పన్నీరు పువ్వు - శిల్ప సౌందర్యము.	3
3) 'మాలపల్లి' లో పురుషచాత్రల చిత్రణ.	5
4) రాజమహేంద్రవరం. (గెయ)	7
5) జానపద సాహిత్యము - గంగాశారీ సంవాదము.	8
6) ఆంధ్ర కేసరి. (పద్య)	9
7) చింతామణ్యాంధ్ర భాషాభూషణములు - వాని రచనా కాలములు	10
8) విస్మృతి కళింగాంధ్రకవి - అమలాపురం సన్యాసికవి.	12
9) భారత జాతీయ కాంగ్రెసు మూలపురుషులలో ఒకరైన శ్రీ. శ్రీ. శింగరాజు వెంకట సుబ్బారాయుడుగారు	14

రాబోవు సంచికలో శకటరేఖ నిర్ణయము - ఒక పరిశీలనము, నన్నయ నూత్తినిగ, సమాధిలో స్వగతాలు - ఒక పరిశీలన, తిమిరంలో సుమరంత చనావ్యూహం, జానపద సాహిత్యం - పెదబొబ్బిలిరాజుకథ, కవితాసమాలోచన ము|| ఉంటాయి.

1, 16 శేడీలలో ప్రచురింపబడును

చందా : సంవత్సరమునకు రు. 12-00.
అర్థసంవత్సరమునకు రు. 6-00.

విడిప్రతి 60 పై

★ స మా లో చ న ★

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక *

సంపాదకుడు : విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి

Retired Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry.

చేమకూర వేంకటకవి - యమకచక్రవర్తి

- శ్రీ పోలేపెద్ది రాధాకృష్ణమూర్తి, ఎం. ఏ.

క్రీ. శ. 17 వ శతాబ్దం. ఆంధ్ర సార స్వతః చరిత్రలో దక్షిణాంధ్రయుగం ప్రారంభమైంది. ఇది తెలుగు కవిత్వ కుర్రాక స్వర్ణయుగం. తంజాపురాధీశ్వరుడైన రఘునాథనాయకుడు గీర్వాణాంధ్ర సరస్వతికి ఆలంబకంగా నిలిచాడు.

తనకు సర్వవిధాలా ఆదర్శప్రాయమైన శ్రీకృష్ణదేవరాయలవారి లాగానే రఘునాథ నాయకుడు గూడా స్వయంగా అనేక కృతులు రచించాడు. చాలామంది కవులను, కవయిత్రులను పోషించి, వారి చేత అనేక కృతులు రచింప జేశాడు.

రాయలవారి 'భువనవిజయం' లో అల్ల సాసి పెద్దన లాగానే రఘునాథుడి 'ఇందిరా మందిరం'లో చేమకూర వేంకట కవి ఆస్థానకవిగా వుండి, అతని సాహితీ సముగ విద్యాకీర్తిని దశదిశలకూ వ్యాపింప జేశాడు.

దక్షిణాంధ్ర కవులు అలంకార ప్రియులు. అందునా శబ్దాలంకారాలపై వారికున్న మక్కువ చాల ఎక్కువ. వాళ్ల ప్రతి పద్యంలోనూ ఏదో ఒక మెరుపు మెరుస్తూనేవుంటుంది. అందుచేతనే రఘునాథ నాయకుడు వేంకటకవిని -

'ప్రతిపద్యమనండుఁ జను

తక్కులి గలుగం తెప్పనేర్తు....'

- విజయవిలాసం, అవతారిక 50.

వని ప్రశంసించాడు. వేంకటకవి విజయ విలాసం, సారంగధర చరిత్ర అనే రెండు ప్రబంధాలను వ్రాసి, ఆ ప్రశంస ప్రత్యక్షిర సత్యం అని నిరూపించాడు.

చేమకూర వేంకటకవి తన గ్రంథాలలో అలంకార వైచిత్రిని బహుముఖాలుగా ప్రదర్శించాడు. ఆయన ఛేకాను ప్రాస, వృత్తనుప్రాస, అంత్యానుప్రాస, శ్లేష, అర్థాంతరన్యాసం మొదలైన అనేక అలంకారాలని తన గచనలో ప్రయోగించాడు. కాని సాహిత్యవిమర్శకులు అతణ్ణి ప్రధానంగా 'యమకచక్రవర్తి' గానే గుర్తించారు.

యమకం అనేది ఒక శబ్దాలంకార భేదం. ఒకేపదాన్ని రెండు పర్యాయాలు అర్థభేదంలో వ్యవధానం వుండేట్లుగా రచించినట్లయితే దాన్ని యమకాలంకారము అంటారు.

వేంకటకవి ఒకే పదానికి రెండుకాదు మూడు, నాలుగు పర్యాయాలు గూడ ఆవృత్తిని కలిగించి, యమకానికి ఒక క్రొత్త సాగనును సమకూర్చాడు. బమ్మెర పోతన దారిలో అక్కడక్కడా ఈ అక్షరం కనిపిస్తుంది.

ప్రస్తుతం చేమకూరకవి తన విజయ విలాసం * ప్రబంధంలో ప్రయోగించిన

యమకాలంకారాలలో కొన్నింటిని గురించి తెలుసుకుందాం !

'పాఠజాచినఁ బరసేన పాఠజాచు వింటికొరగిన రిపురాజి వింటికొరగు.

(1-29)

పాండవ మధ్యమమైన అర్జునుడి పరాక్రమాన్ని వర్ణిస్తూ కవి చెప్పిన పద్య విడిది.

ఇందులో మొదటి పాదంలో 'పాఠజాచు' అనే పదంమీద, రెండవ పాదములో 'వింటికొరగు' అనే పదంమీద యమకం వుంది.

'పాఠజాచిన' అంటే తేరిపార చూచినట్లయితే అని అర్థం. 'పాఠజాచు' అంటే పారిపోవటానికి ప్రయత్నిస్తుంది అని అర్థం.

'అర్జునుడు శత్రుసైన్యాన్ని ఒక్కసారి తేరిపారచూసినట్లయితే, ఆ సైన్యం పలాయనం చిత్తగించటానికి ప్రయత్నిస్తుంది' అని తాత్పర్యం.

ఒక పదానికున్న రెండు అర్థాలను యమకానికి అవకాశంగా తీసుకున్నాడు వేంకటకవి.

'వింటికొరగిన' అన్నప్పుడు విల్లుఅంటే ధనుస్సు. విన్న అంటే ఆకాశం.

విల్లు, విన్న - ఈ రెండు పదాలూ వేరే వనస్పటికే, వాటిమీద ఔపవిధక్తి

ఈ 'టి' అనేది చేరటంవలన ఆ రెండు
కదాలూ వింటి అనేమాటనే సిద్ధిస్తుంది.

అర్జునుడు విల్లుపట్టుకోవటానికి వంగి తే
చాలు, శత్రువులు ఆకాశానికి వెళ్తారు.
దురదీస్తారు. అని భావం.

దానము లెన్నియే నచటి లెక్క
భూసుర సంఘ మెల్ల డెం
కాన ముదంబు చెందఁగ నొ
వర్చి. దృఢవ్రతచర్య నిత్యమున్
దానము చేయుచున్ వారిక
థా శ్రవణం బొనరించుచుండె నం
దా నముచిద్విష త్తనయుఁ
దాశ్రిత కల్ప మహిమహం బనన్.
(1.57)

సమయభంగం జరిగిన కారణంగా అర్జు
నుడు తీర్థయాత్రచేస్తూ గంగానదీతీరానికి
వచ్చి, అక్కడ కొంతకాలం నివసిస్తాడు.
ఆసమయంలో అతని దినచర్యను గురించి
వివరించే సందర్భంలోని పద్య మిది.

ఈపద్యంలోని నాలుగుపాదాలలోనూ
మొదట 'దానము' అనే పదం వుంది.
తేంకటకవి ఈ పదాన్నే యమకానికి
సాధనంగా తీసుకున్నాడు.

మొదటి పాదంలో 'డెం - దాన -
ముదంబు' అంటే మనసులో ఆనందం
అని అర్థం.

మూడవ పాదంలో 'నిత్యమున్ +
దానము చేయుచున్' నిత్యమున్ దానము
చేయుచున్ - అంటే ప్రతిరోజూ
స్నానంచేస్తూ అని అర్థం ఇది సరళాదేశ
సంధి.

నాల్గవపాదంలో 'అందు + ఆనముచి
ద్విష త్తనయుడు = అందానముచిద్విష త్త
నయుడు - అంటే ఆ గంగానదీతీరంలో
అర్జునుడు అని అర్థం. ఇంద్రుడు నమంచి
అనే రాక్షసుణ్ణి వధించాడు. అతని తన
యొడు అర్జునుడు. అందుచేత అర్జునుడు

ఈవిధంగా 'దానము' అనే పదాన్ని
వివిధాలుగా మలచి, వివిధాగాలలో
ప్రయోగించాడు కవి.

నా దుహితం బొనఁగూరిచి
నా దుహితం బెండ్లిసేయు నరనాథు
నటన్. (2-10)

పాండ్య మండలానికి మహారాజైన
మలయధ్వజుడు తనకుమార్తెయైన చిత్రాం
గదను అర్జునున కిచ్చి వివాహం చేయా
లని విశ్చయించుకొని, అర్జునుడి స్నేహితు
డైన వికారదునితో ఈవిషయాన్ని గురించి
మాట్లాడుతున్నాడు.

తేంకటకవి ఈ పద్యంలో 'దుహిత'
అనే పదంమీద యమకం సాధించాడు.

మూడవపాదంలో 'నాదు - హితంబు'
అంటే నాయొక్క క్షేమం అని అర్థం.

నాల్గవ పాదంలో 'నా - దుహితన్.
అంటే నాయొక్క కుమార్తెను అని
అర్థం.

'నాక్షేమాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొని,
నా కుమార్తెను అర్జునున కిచ్చి వివాహం
జరిపే ప్రయత్నం చేయవలసింది' అని
మలయధ్వజుడు వికారదునితో చెప్పాడు.

'ముదిత చేతులఁ దలఁబ్రాలు ముత్తయ
ములు
ముదితచేతు లగుచు సభాసదులు వొగడ'
(2-24)

ఈపద్యం చిత్రాంగదార్జునుల వివాహ
సందర్భంలో వాల్మీకీదూ తలంబ్రాలు
పోసుకునే ఘట్టంలోది.

ఇక్కడ 'ముదిత చేతులు' అనే పదం
మీద యమకం సాధించబడ్డది.

మూడవ పాదంలో 'ముదిత చేతుల'
అంటే ముదితయైన చిత్రాంగద చేతు
లతో అని అర్థం.

నాలుగవపాదంలో 'ముదితచేతులు +
అగుచు' అంటే ఆనందించిన మనసులు
కలహారగుచు అని అర్థం. ఇది ఉత్ప

సభాసదు లందరూ సంతోషించిన
మనసులు కలహారై పొగడుచుండగా
ముదితయైన చిత్రాంగద అర్జునుడి కిరను
మీద తలంబ్రాలు పోసింది అని
తాత్పర్యం.

ఏను తీర్థములాడఁగ నేఁగుదెంచి
యేను తీర్థములాడక యివలఁ జనుట
పొరుషమే? ...
... (2-44)

చిత్రాంగదార్జునులకు బ్రభువాహనుడు
జన్మించాడు. అర్జునుడు మరల తీర్థయా
త్రకు బయలుదేరి, దక్షిణదిశగా ప్రయా
ణించి సౌభద్ర తీర్థానికి వస్తాడు. అతడు
అందులో స్నానం చేయటానికి దిగబో
తుండగా అక్కడి మునులు కొందరు
అతనిని అందులో స్నానం చెయ్యవద్దని
వారిస్తారు. అప్పుడు అర్జునుడు వారికి
సమాధానం చెప్పే సందర్భంలోది ఈ
పద్యం.

ఇందులో 'ఏను' అనే పదంలో యమకం
వుంది.

మొదటిపాదంలో ఏను అంటే విదు
అని, రెండవ పాదంలోని 'ఏను' కి నేను
అని అర్థాలు.

'ఈ విదు తీర్థాలలో స్నానం చేయ
టానికి వచ్చిన నేను, వీటిలోని మొసళ్లకు
భయపడి, స్నానం చేయకుండా వెళ్ళటం
పొరుషమా?' అని భావం.

ఏగుదెంచి + ఏను = ఏగుదెంచియేను =
యదాగమసుంధి.

ఏను అనే పదానికి ఉన్న నానార్థా
లను అవకాశంగా తీసుకొని, యమకాలం
కారం ప్రయోగించాడు కవి.

ఎడమ కరంబున నే యా
యెడ మకరముఁబట్టి బయటి కీడిచివైవన్.
(2-45)

ఈ పద్యం అర్జునుడు సౌభద్ర తీర్థం
లోని మొసలిని బయటకులాగే సందర్శం
లోది.

‘ఎడమకరము’ అనేచోట యమకం
యది.

మొదటిపాదంలో ‘ఆ + ఎడ+మకర
మ’ అంటే ఆసమయంలో మొసలిని
ట్టుకొని బయటకు ఈడ్చివేయగా ...’
ని భావం.

కలశ స్తని మణికంకణ

‘ల శ స్తనివాద మొలయఁ గా నొక తె
వడివ
లఁబ్రామి ...’ (8-80)

కుభద్రార్జునుల వివాహ సమయంలో
ఒక వనిత అర్జునుడికి తలంటి స్నానం
చేయిస్తున్నది.

ఇందులో ‘కలశ స్తని’ అనే పదం పద్ద
యమకం వుంది.

మొదటిపాదంలో ‘కలశ స్తని’ అంటే
సంభములవంటి వడి జములు కలిగి అని
అర్థం.

రెండవపాదంలో ‘కల - శ స్త - నివా
దము’ అంటే వధురమైన, కుభమైన
ధ్వని అని అర్థం.

‘కుంభాలవంటి స్తనాలు కలిగిన ఒక
వనిత తన చేతికగల మణికంకణాలు మధు
రంగాను, కుభనూచకంగాను ధ్వనిచేస్తుం
డగా అర్జునుడికి తలంటి...’ అని దీని
తాత్పర్యం.

మనకుభద్ర కుకృత మహిమయేనునవచ్చు
మనకు భద్రమయ్యే మనకు నెల్ల. (9-88)

కుభద్రార్జునుల వివాహం వూర్తి ఐన
తర్వాత, కుభద్ర చేతికత్తెలు వాళ్ళలో
వాళ్ళు ఈవిధంగా మాట్లాడుకుంటు
న్నారు.

ఈ పద్యంలో ‘మన కుభద్ర’ అనే
పదంద్వారా యమకం సాధ్యమైంది

మొదటి పాదంలో ‘మన - కుభద్ర’
అంటే మన చేతికత్తె ఐన కుభద్ర అని,
రెండవపాదంలో ‘మనకు - భద్రమయ్యే’
అంటే మనకు వడుటబడ్డది అని అర్థం.

(తరువాయి 4 వ పేజీలో)

పన్నీరుపువ్వు - శిల్పసౌందర్యము

- శ్రీ కింతల అప్పలస్వామి, ఎం. ఏ.

‘దేశభాషలందు తెలుగు లెస్స’ అని
కొనియాడబడినది. కుమధురమైన ఈ
తెలుగుభాష ఆంధ్రేతరుల చేతను మన్న
నలు పొంది, పోషింపబడినది. ఆంధ్రేతర
రాష్ట్రములందును నీభాషలో నుత్కృష్ట
మైన గ్రంథరచన సాగుచున్నది. ఒరిస్సా
రాష్ట్రములో గల గంజామజిల్లా గోపాల
పురము (బరంపురము దరి) గ్రామము
కాపురంతులు, కీర్తిశేషులు కె. పార్వతీ
శ్వరాచార్యులు రచించిన ‘పన్నీరు పువ్వు’
చక్కని ఖండకావ్యము. ఇది ఛందోబద్ధ
మైన గ్రంథము. ఈ గ్రంథమునకు
మాతృకను స్పెయిన్ దేశీయుడగు
‘సోనెస్ మేగ్’ అను హిందూదేశ
పరిత పరిశోధకుని దినచర్య పుస్తకము
నుండి గ్రహించి, దానిని నూతనశోభతో
ఖండకావ్యముగా రచించితి నని గ్రంథ
కర్త చెప్పియున్నారు. ఇది జరిగిన కథ.
అయినను ఇందలి శిల్పము కవిగారి పరిణత
ప్రజ్ఞకు నిదర్శనముగా నున్నది. ఈ కవి
ప్రతిభా పాటవముల మూలమున నొక
సామాన్యమైన ఇతివృత్తము నూతన
శోభను సుతిరించుకొన్నది

ఇందలి శైలి జంఘాల పాపయ్య
కాస్త్రిగారిని, వర్ణనలు అల్లసాని పెద్దనను
తలపించుచున్నవి. వర్ణనలయందు శిల్ప
కాశలము, లోకజ్ఞత కదురుకొన్నవి.
చక్కనగు జాను తెలుగు నుడికారపు
సాంపు గలదు తెలుగు ప్రజలు వాడెడు
సామెతలు గలవు.

ఈ కావ్యము చికిత్స, ప్రేమోద
యము, అభీష్టనీధి, ఉపహారము - అను
నాలుగు భాగములుగ విభజింపబడినది.

చికిత్స :-

సంపదలకు నిలయమైన ఉదయగిరిని
రాజధానిగా చేసికొని జలాలుద్దీ నను

మహమ్మదీయ ప్రభువు హిందువులు, మహా
మ్మదీయులు నను భేదభావములేక హిం
దూదేశమును జనరంజకముగా నేలుచుం
డెను. దీర్ఘశ్వాధితో బాధపడుచున్న
ఈ ప్రభువు భార్యకు శ్రీనాథు డను విప్ర
బాలుడు వైద్యముచేసెను. రాణికి సంపూ
ర్ణరోగ్యము ప్రాప్తించెను.

‘అమృతహస్తుడౌ వైద్యసత్తముని చేతి
గడ్డిపోచయు సంజీవకరణి యగును;
భువిని విషహస్తులగు వైద్యపుత్రు లిడిన
మాత్ర రోగికి వైకుంఠయాత్ర యగును.’

ఇందలి శైలి నులభమై, శ్రవణపేయ
ముగ నున్నది.

ప్రేమోదయము :-

అది వసంతమాసము. అభినవ మన్మథా
కారుడైన శ్రీనాథు డొక సూర్యోదయ
వేళ శివజూజకు పూలుకోయటకై పుష్ప
వని కేగెను. అచట విద్యుల్లతవంటి యొక
తురుష్క కన్యను గనినంత నె శ్రీనాథుడు
మన్మథావస్థకు గురియయ్యెను. గృహము
నకు పోయి అట్టి సౌందర్యవతిని పొందని
జన్మ మేల ? యని పరిపరివిధముల తల
పోయసాగెను. అంతట రాత్రి యయ్యెను.

‘లెస్స యోగీశ్వరునిమనస్సు వోలె
కాంతిమయమయి ప్రకృతి నిశ్చబ్దమయ్యె’

విప్రబాలు డగు శ్రీనాథుని విరహతాప
మును కవిగా రిట్లు వివరించి యున్నారు
‘దర్పక జ్వరతాప సంతప్త వ్యథలు
అనుభవజ్ఞునికే తెలియంగ బడును.’

పై వాక్యములందు ప్రబంధ కవిత
భోగణి గానవచ్చుచున్నది. ఇందలి శై
సహజసుందరముగా నున్నది. దా
యొకతె శ్రీనాథున కొక లేఖ తెలి
యించినది. అందు -

‘కాంతిరస్తు ! శ్రీరస్తు ప్రజాన్వితమగు
వైద్యపుంగవుల్ గారికి వందనములు
అర్పి ! నేనీ నృపాలుని యనుగు నుతను
నేను గుల్మారి మఱియు పన్నీరుతావు’

‘మీరు మా మాతృదేవత గారి కామ
భావము నీయంగవచ్చు సందర్భమున నె
తను సునుంగళ విగ్రహ దర్శనంబు
ప్రేమతోఁజేసి, హృదయ ముప్పించుకొంటి’
‘హృదయపూర్వకముగ, మదనకామేశ్వర
మోగదయ్య అనుభవించు నేను’

తాను తురుష్కకన్య అనియు, తన
ప్రేమ తిరస్కరించవల దనియు నిట్లు
విన్నవించుకొన్నది.

‘మల్లెతూలు మాలపల్లెలో బూదిన
పదిమంబు వన్నెవాసి చనునె ?
నీలమూతక్కు వయిన గుణము తక్కువగునె ?
గుణము తక్కు వయిన కుల మదేల ?’

సంఘ సంస్కరణాత్మకమైన పై
వాక్యములు కవిగారి ప్రతిభను నిరూపించు
చున్నవి. పైలేఖచదువుకొని వందపండుగ
లాకపరి వచ్చినట్లు, ఇప్పటివర దర్శనం
విడిచిపెట్టి శ్రీనాథు డుద్బోధించెను. ఆ సంద
ర్భమున -

‘... .. అలరుబోండ్ల
తలనుజిక్కిని మగమీను కలదె యెందు ?
అను వాక్యమునుబట్టి శృంగార రసపోష
ణమున నీకవి కసమానమైన ప్రజ్ఞ గాన
వచ్చుచున్నది.

అభీప్రసిద్ధి :-

పన్నీరుపువ్వుకు శ్రీనాథు డిట్లు లేఖ
కుంటెను.

‘కామించుట కా దబలా !

ప్రేమించుట, ప్రేమ విమల

పీయూషము; దు

ష్కామము విషంబు; నునుధుర

కోమల పుష్పంబు నిన్నుఁ గొని

తలఁచాల్తున్’

తన చికిత్సకు పారితోషికముగ రాజు
వద్దనుండి గ్రహింతునని కబురంబెను.

తిప్పవారము :-

తన భార్య దీర్ఘరోగమును తాపిన
వైద్యపుంగవుడు శ్రీనాథుని సత్కరించు
టకు రాజు కొలువుజీర్చి, బంగారు పల్లెర
ములో ముత్యములు, వరాలు బహుకరిం
చెను. కాని శ్రీనాథుడు బహుమానములు
గ్రహించక, తన ఆసనమునుండి లేచి యి
ట్లనెను. ఈ భవమంతయు నా కవసరము
లేదు. నా బహిఃపాణము, నవ్యతా రాజ
ధాని, అందాతరాణి. నిత్యకుభముల తావు
అయిన పన్నీరుపువ్వు కావలె నని పలి
కెను. ఆ పల్కుల్కు విన్న సభాసదు
లాశ్చర్యపడిరి. మొగము జేవురించుకొని
రాజు లోపలికి పోయి భార్యపుత్రిక
తో సంప్రదించి మరల సభలోనికి వచ్చి
యిట్లనెను.

‘నీవు కోరినయట్టి పన్నీరుపువ్వు
మాకు ప్రియము, పవిత్రంబు, కానిదాని
శయిన గృహమందెకాక తూజాగృహన
గూడ గౌరవింప గలవా మర్మి పేర్కొ.’

అది విని శ్రీనాథు డిట్లు ప్రత్యుత్తర
మిచ్చెను.

‘నీవు నాకిడ జూచు పన్నీరుపువ్వును
వన్నె వాసిపోవడం గాపాడువాడ
దలపయిన్ భూషణంబుగా నిలుపువాడ
ప్రేమ రసపోషణంబు గావించువాడ’

కులభేదము పాటింపని శ్రీనాథుడు,
పన్నీరుపువ్వు దంపతులైరి.

‘ప్రేమమయ మోక్షగం బని ప్రియ మెలగ్గు
బాటపాడుచుపోయె పట్టడ మొకండు’

ఇందలి చివరివాక్యము లివి. భావగర్భి
తములైన పై వాక్యము లీ ఖండవాక్యము
యొక్క పరమార్థమును ధ్వనింపజేయు
చున్నవి.

(8 వ పేజీ తరువాయి)

‘మన సుభద్రకు మంచిమగడు రావాలి
అని మనమందరమూ అనుకొన్నాం.దానికి
తగినట్లుగానే ఇంద్రవందనుడైన అర్జు
నుడు ఆమెకు భర్తగా లభించాడు, మన
సుభద్రయొక్క పుణ్యముహిమ నేనుని
వర్ణించగలం ? దీనివలన మన మనసు
కుదుటబడ్డది - ఆనందంగా వుంది’ అని
సుభద్ర చెలికత్తె అనుకున్నారు.

‘వారి సాత్యకి తోడఁ గుతూ
హలియై తన సరస కాఁగ’ (8-282)

సుభద్రాద్వయమునకు కుమారుడు కలిగా
డని తెలిసికొని బలరామకృష్ణులు మొద
లైనవాళ్ళు ఇంద్రప్రస్థానికి వెళుతున్నారు.

ఈపద్యంలో ‘వారి’ అనే పదాన్ని
రెండుసార్లు ప్రయోగించి, యమకాన్ని
సాధించాడు కవి.

మొదటిపాదంలో ‘వారి’ అంటే బల
రాముడు.నాగలిని ఆయుధముగా కలిగిన
వాడు అని, రెండవపాదంలో ‘కుతూ -
హలి’ అంటే సంతోషించినవాడై అని
అర్థం.

‘బలరాముడు, సాత్యకి సంతోషిత
స్వాంతులై తన పెంటరాగా శ్రీకృష్ణుడు
యక్ష్మిణీ సమేతంగా ఇంద్రప్రస్థపురానికి
వచ్చాడు’ అని తాత్పర్యం.

చేమకూర వేంకటకవి తన ‘విజయ
విలాస ప్రబంధసుందరి’ ని శబ్దార్థాలంకా
రాతతో, అంతునా ప్రధానంగా యమకా
లంకారాలతో అలంకరించి పాఠకహృద
యాలను అలరింప జేశాడు. ‘యమక చక్ర
వర్తి’ అని సార్థకవిరుదాంచితం డైనాడు.

* విజయవిలాసము - ప్రచురణ : యం.
శేషచలం అండ్ కో., మచిలీపట్నం,
జనవరి 1971.

‘మాలపల్లి’ లో పురుషపాత్రల చిత్రణ

- శ్రీమతి తగిరిళ్ల లక్ష్మీరాజ్యం, ఎం. ఏ.

ఒక రచన ఉత్తమమైనదిగా పరిగణింపబడటానికి అందులోని ఇతివృత్తం, పాత్రచిత్రణ, సన్నివేశ కల్పన వంటివి యథోచితంగా తోడ్పడుతాయి. వీటన్నింటిలో పాత్రచిత్రణ ఎన్నదగిన విషయం. ‘మాలపల్లి’ నవల కంత పేరు ప్రఖ్యాతులు రావడానికి అందులోని విషయంతో పాటు పాత్రచిత్రణకూడ ముఖ్యకారణం. ‘మాలపల్లి’లో వైవిధ్యంతో కూడుకున్న పాత్ర లనేకం ఉన్నాయి. ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణగారు పరిశీలనానుభవముతో పాత్రలచిత్రికృతున్ని సహజత్వం ఉట్టిపడేటట్లు చిత్రించారు. ప్రస్తుతం ‘మాలపల్లి’లోని పురుషపాత్రల్ని వారెలా చిత్రించాడో చూద్దాం.

రామదాసు :-

‘మాలపల్లి’ లో రామదాసు పధాన పాత్ర. నవల ఈ పాత్రతోనే ప్రారంభమై ఈ పాత్రతోనే ముగుస్తుంది. రామదాసు మాలదాసరి. భక్తి, స్వర్తిగుణం, సత్యవర్తనం, కాంతిప్రియత్వం ఇన్ని లక్షణాల్ని కలబోసి ఉన్నవవారు రామదాసుని సృష్టించారు. రామదాసు మహాభక్తుడు. ఇతని పూర్వులు వైష్ణవమత బోధకులు. ఇతనికి గురువులన్నా అచల బోధలన్నా ఆసక్తి మొందు. ఒకరోజు భోజనానంతరం ఎప్పటికంటే శుస్త

కాల్ని వెనుకకూ అందులో శ్రీరామ కాస్తులవారి ‘భక్తియోగం’ లేదు. అదినా పారాయణ గ్రంథం అంటాడు. అదే సందర్భంలో తుంగతుర్తి బుచ్చయ్యగారనే గురువుగారు వచ్చివెళ్ళారని తెలుసుకుని ఆయన వచ్చినపుడు తాను లేనందుకు మిక్కిలి విచారిస్తాడు. దీనినిబట్టి మనకి రామదాసు భక్తి, గురువులపట్ల గౌరవం వెల్లడగుచున్నవి.

రామదాసు శత్రువుకికూడా అపకారం తలపెట్టని సాగుశీలుడు. తన కన్నకొడుకు సంగదాసు చౌదరయ్య నైర్దేశ్యానికి బలైనప్పుడు కూడా తండ్రిగా తాను విలపించినా వ్యక్తిగా చౌదరయ్యపై వీసమెత్తు నింద మోపలేదు ప్రతీకారానికి ఏమాత్రం ఇష్టపడలేదు. అంతేగాదు చౌదరయ్య దురాగతాల్ని సహనంతో ఎదుర్కొన్నాడు. జైల్లో ఉన్నప్పుడు కామడనే తోడిబ్బడి ఉమ్మివేస్తే కోపగించుకోక తుడుచుకుపోయిన స్వర్తిగుణ సంపన్నుడు రామదాసు.

రామదాసు సంస్కరణాభిలాషి. కాంతిమార్గంలో పంచమల అభ్యుదయాన్ని కోరుకున్న వ్యక్తి. ఒక్క పంచమలే కాదు సర్వమానవాళి శ్రేయస్సును ఆకాంక్షించిన ఆదర్శ పాత్ర.

ఎన్నికప్రయోజనాన్ని ఏమాత్రం ధైర్యం సడలని ధైర్యశీలి రామదాసు. ఒకప్పుడు బాగా బ్రతికి తర్వాత కాలవకాన ఆర్థికంగా దిగజారిపోయినప్పుడు కటుంబయజమానుడుగా బాధ్యతల్ని నిర్వర్తించడానికి కూలిపని చేశాడు. తనని చూసి భార్య బాధపడుతుంటే ‘పిచ్చిదానా! పనిచేసుకుంటే తప్పే మున్నది? స్థితిగతులు మారినప్పుడు కాలాన్ని అనుసరించి పోకతప్పుదు’ అని తెలిపిన ఉత్తమ సంస్కార రామదాసు.

బతుకు తెరువుకి బట్టలవ్యాపారం చేస్తూంటే దొంగలు మూటంతా రెట్టింపులాభం ఇచ్చి కొంటారు. ఆ విషయం యజమానికి సవిస్తరంగా చెప్పి తనకు న్యాయంగా రావలసిన డబ్బునే తీసుకున్న సత్యవర్తనుడు రామదాసు.

కష్టాల్లో క్రంగిపోని, సుఖాల్లో పొంగిపోని స్థిరప్రజ్ఞుడు రామదాసు. తాను పచ్చగా బ్రతికినప్పుడు, దరిద్రానష్ట ననుభవించినప్పుడు, అది దైవప్రసాదమే అని నమ్మినాడు.

ఒకానొక సందర్భంలో కొడుకు వెంకటదాసు ‘చాకిరీ చేసుకుంటే బువ్వ వస్తుంది’ అంటే ‘చాకిరీచేసుకున్నా రాని రోజులు వస్తువోయ్. అప్పుడు మన తెలుపు లేవీ అక్కరకు రావు’ అని కర్మ సిద్ధాంతాన్ని ప్రకటించిన కర్మయోగి రామదాసు.

జైలునుంచి విడుదలై, మహర్షిగా మారిన రామదాసు విజయ కళాకాలం కలపలిగా నియమింపబడతాడు. మూలపల్లె మునిపల్లెగా మారిపోతుంది. ఈ

పాత్ర మూలంగా మానవధర్మ పరిణామోన్ని మిక్కిలి సున్నితంగా ప్రదర్శించారు ఉన్నవారు. ఆర్యవిజ్ఞానం అందరి సోత్తనీ; సంస్కారం, సద్గుణం వలాన్ని బట్టి రావనీ నిరూపించడానికే పంచముడైన రామదాసుని విజ్ఞాడిగా ఆధ్యాత్మిక సంపన్నుడిగా, సంస్కరణాభిలాషిగా సృష్టించారు. అహింసాభావం, కష్టాల్ని సహించడం, కర్తవ్యాన్ని నిర్వహించడం మొదలైన ఎన్నో ఉత్తమగుణాల్ని రామదాసులో చూపించి, గాంధీగారిని స్ఫురింపజేసారు ఉన్నవారు. ఒక్కమాటలో చెప్పాలంటే ఉన్నవవారి ఆత్మ అణువణువునా ప్రతిఫలించే పాత్ర రామదాసు పాత్ర.

సంగదాసు :-

రామదాసు అనే నాణేనికి బొమ్మబొరుగు సంగదాసు, వెంకటదాసులు. కాంతిప్రియుడుగా, సంస్కరణాభిలాషిగా, స్నేహశీలిగా, హిందూమత సంప్రదాయాలపై నమ్మకమున్న వ్యక్తిగా భగవంతునిపై విశ్వాసమున్న భక్తుడుగా, అత్యున్నత ప్రాణాలనే పణంగా పెట్టగల ధైర్యశాలిగా, త్యాగశీలిగా 'మాలవల్లి' లో సంగదాసు మనకి డర్శనమిస్తాడు.

'పూర్వ సంస్కారంవలన మా సంగడికి అన్నీ మంచిదాడు లున్నవి' అన్న తండ్రి రామదాసుమాటల్లోను, 'ఎవరైనా మా సంగడితరవాత వాండ్లే. చూసుకుంటే వ్యవసాయపుపని చూసుకుంటాడు. అది తప్పితే వాడి పుస్తకాలేమో, చదువులేమో, మీటింగులేమో, తప్ప రెండో గొడవ యొరగడు. మేము చెప్పించిన చదువుకూడా విశేషం లేదు. తనంతట తానే ప్రతిభావంతుడైనాడు' అన్న తల్లి మహాలక్ష్మి మాటల్లోను, సంగదాసు వ్యక్తిత్వం వ్యక్తమవుతుంది.

గాంధేయవాది అయిన సంగదాసు నడిపిన పంచమోద్యంలో ద్వేషభావాలకి చోటు లేదు. హింసకు తావు లేదు. సంగదాసు భూస్వాముల్ని భూములు పంచమని కోరడం భావ్యంకాదనీ; పండిన పంటలో కొంతభాగం కూలీలకు ఇవ్వాలని, దేశపాలనలో కూలీలకు అర్హమైన స్థానం ఇవ్వాలని కోరటం ఎక్కువ కోరికేమీ కాదనీ; భావించాడు. కూలీల్ని దోస్తున్న భూస్వాముల ఆగడాన్ని అరికట్టడానికి కూలీలచే సమ్మెలు చేయించాడు పంచమోద్యమంలో ప్రధాన పాత్ర వహించాడు. రామదాసులోని అందరూ బాగుండాలి అన్న ఆశయానికి ఆచరణరూపం సంగదాసు అయ్యాడు.

చౌదరయ్య ఇంట్లో జీతాని కున్నా కాని తన తెలివితేటలతో ఉత్తమ ప్రవర్తనతో యజమానికంటే ఎక్కువ గౌరవాన్ని పొందాడు. చౌదరయ్య విశ్వాసం చూరగొన్నాడు. కానీ కూలీలు సమ్మె కట్టడానికి, కొడుకు రామానాయుడు పంచమోద్యమంలో చేరి చెడిపోవడానికి సంగదాసే కారణమని అతని అంతమే సమస్యకు పరిష్కారమని భావించిన చౌదరయ్య కోపాగ్నికి ఆహుతైన త్యాగధనుడు సంగదాసు. సంగదాసు మరణానంతరమే జీవించడం ప్రారంభించాడు. 'మనం గలుస్తాం' అంటూ సంగదాసు ఊపిరివదిలితే ఆమాటలే ఊపిరిగా ఉద్యమం కొనసాగింది. మాలవల్లి మునిపల్లెగా మారింది. మద్యం మానింది. రామాయణ భారతాలు పారాయణం చేసింది. సంగదాసు కన్నకలలు పండాయి.

అర్ధాంతరంగా ముగిసినా అదృశ్యంగా నవలంతటా నడిచిన పాత్ర సంగదాసు పాత్ర. పంచముల్లో కొత్త ఊపిరి పోసిన పాత్ర సంగదాసు పాత్ర. ఉన్నవవారి ఆదర్శానికి అద్దంపట్టిన పాత్ర సంగదాసు పాత్ర.

వెంకటదాసు :-

వెంకటదాసు రామదాసు రెండవ కొడుకు. చురుకుదనం, ధైర్యం, పట్టుదల గల వ్యక్తి. పిడికులైన దీనుల్ని బాగుపరచాలన్న రామదాసు సంగదాసుల భ్యేయాన్ని తన మార్గంలో సెరవేర్చడానికి ప్రయత్నించినవాడు వెంకటదాసు. సంగదాసు హత్య, చౌదరయ్య దురాగతాలు సహించలేని వెంకటదాసు విప్లవవాదిగా మారాడు రామదాసు అతిసహనం వెంకటదాసు అసహనాన్ని రెచ్చగొట్టింది. ఎవరైనా తన కవసరమైన దానికన్నా ఎక్కువ పోగుచేసి, అవసరమైనవాళ్ళకు పయోగపడక పోయినచో వారింట్లో కన్నంవేసి ఆ ద్రవ్యమంతా లోకానికి ఉపయోగపరిచేటట్లయితే అది ధర్మకన్నం అంటాడు వెంకటదాసు. ఇలా చేయడం వెంకటదాసు దృష్టిలో ధర్మబద్ధమే అన్న మాట. ఇవి అహింసా పద్ధతిలో జరగడం విశేషంగా చెప్పుకోవాలి.

అగ్రవర్ణుల అధర్మాల్ని, గౌర్వాల్ని, వాటిని కాపాడుతున్న మత సంప్రదాయాల్ని, ఎదిరించాలనీ, దేవుడు కల్పితుడనీ, ఉన్నా అసమర్థుడనీ వెంకటదాసు అభిప్రాయం. వీటన్నింటినీ ఎదిరించి అది కాలంనాటి స్వర్గాన్ని నిర్మించాలన్న కొక కలవాడి వెంకటదాసు.

కర్మయోగి, వేదాంతి అయిన రామదాసు సైతం వెంకటదాసు చెప్పింది కాదనలేకపోయాడు. 'నీది చాలా కొత్త నాటకం. నీ నాటక నియమాలుకూడా వేరే. కొత్తపథం తొక్కావు. నేను మామూలు మార్గాన పోయినవాణ్ణి. నీది మార్గం కాదని చెప్పలేను. కానీ అంతా

అవలంబిస్తే ఎట్లా వుంటుందో చూడాలి! అంటాడు రామదాసు. దేవుడు ఉన్నాడా లేదా అన్నది కాక దేవరాజ్యం భూమి మీద స్థాపించడమే వేంకటదాసు లక్ష్యం. చివరిదశలో పోలీసు చేతుల్లో చిక్కిన వేంకటదాసుని 'నీకేం కావా' అని కలెక్టరడిగితే 'చా వంటే భయం లేదు. ఉరి అంటే నా కసవ్యాం. సైనికునివలె కాల్యమని కోరుతున్నా' వన్న విప్లవవీరుడు వేంకటదాసు. మానవతా వాదియై నిరుపేదల్ని బాగుచేయడానికి ఆత్మత్యాగం చేసిన నిస్వార్థజీవి వేంకటదాసు.

చౌదరయ్య :-

మాతపల్లి నవల్లో ప్రతినాయకుడైన దగినవాడు చౌదరయ్య. ఒకనాటి భూస్వాముల దురాగతాలకి చౌదరయ్య జీవితం ప్రతిబింబం. సంగదాసు సానాచర్యం వల్లనే తన కొడుకు రామానాయుడు చెడిపోతున్నాడని భావించి సంగదాసును చంకటానికి కూడ వెనుకాడని క్రూరుడు చౌదరయ్య. కూలీలపట్ల భూస్వాములు ప్రదర్శించే కర్మశత్రవం ముమ్మారులూ చౌదరయ్యలో చోటు చేసుకుంది. చౌదరయ్య చేసిన దురాగతాలకు లెక్కలేదు. కానీ చివరకు పశ్చాత్తప్త డయ్యాడు. దానికి భార్య మరణం వంటివి కొన్ని కారణాలైతే కావచ్చు. ఎన్నో క్రూరాలు చేసిన చౌదరయ్య చివరకు మరణశయ్యపైనుండి కొడుకుతో 'నే నెంత పాపి నైనా నీవు గర్భవాసాన జన్మించడంచేత భక్త్యుణ్ణయినాను' అని తనలో కలిగిన పశ్చాత్తాపం వ్యక్తపరిచాడు. పాపకుల సానుభూతి పొందాడు.

రామానాయుడు :-

రామానాయుడు చౌదరయ్య కుమారుడు. సంగదాసు మిత్రుడు. గుణవం

కుడు. విద్యావంతుడు. మితభాషి. సాత్త్వికుడు. తన భార్య 'కమలమ్మ' మోహనరావుతో రేచిపోయినప్పుడు కూడా 'కమలమ్మ' సాహసాత్ ఆజన్మాతం అపకీర్తి వస్తుందనెనా యోచించావు కావుగదా! అన్న సత్త్వగుణ సంపన్నుడు రామానాయుడు. ఆమె చివరిదశలో తన పాదాల చెంత చేరినపుడు ద్వేషించక తుమించిన తుమావంతుడు పంచముడైన సంగదాసు నెడల ప్రగాఢమైత్రి పెంపొందించుకున్న ఉత్తమ స్నేహశీలి రామానాయుడు. సంగదాసుకు వడిభుజం రామానాయుడే.

'మనం గెలుస్తాం' అన్న సంగదాసు మాటలు తనని కలవరపరుస్తుండగా పంచమోద్యమం, కార్మికోద్యమాలకు అంకితమై విజయకళాకాలని స్థాపించి సంగదాసు ఆకాంక్షల్ని నెరవేర్చిన కార్యదక్షుడు రామానాయుడు. అందుకే తన యావదాన్తినీ వెచ్చించిన ఉదాత్త పురుషుడు రామానాయుడు మాతపల్లి మునిపల్లెగా మారటానికి అన్నివిధాలా అహర్నిశం కృషిచేసిన వ్యక్తి రామానాయుడు. ఉన్నవవారీ పాత్ర చిత్రణలో ప్రత్యేక శ్రద్ధ తీసుకున్నారు.

అప్పాదాసు -

అప్పాదాసు రామదాసు మేనల్లుడు. సాహిత్యాభిమాని. వేదాంత తత్త్వాన్ని ఆకళింపుచేసుకుంటాడు. తన నిర్మలప్రేమ చాటడానికి జ్యోతిలో పాటు సహగమనం చేస్తాడు.

వేంకటయ్య -

చౌదరయ్య పెంచుకున్న కొడుకు. రామానాయుడి అభిప్రాయాలతో ఏకీభవించే వ్యక్తి. తండ్రిచేసిన పాపాలకు నిష్కృతిగా రామదాసు కుటుంబానికి

రాజమహేంద్రవరం

- ఆచార్య శ్రీపతినాయుడు.

వరం అది దైవ
ప్రసాదిత వరం
ఇంద్ర వరం
మహేంద్ర వరం
రారాజుల వరం
రాజమహేంద్రవరం
సంస్కృతల నిలయం
సంస్కారుల ఆలయం
ఆదికవిలకు మూలం
అది కవితా సర్వస్వం
రణభేరి మ్రోగించి
జయభేరి సాగించి
పెట్టని కోటవలె
కట్టిరి ఆ కోటకు
గలగల పారే
గోదారి నీడలో
చరిత్ర సాక్షిగ
నిలిచి వెలిగింది
రాజమహేంద్రవరం
రాజుల దివ్యమందిరం.

సేవచేస్తాడు ఇది చిన్న పాత్రయినా సుందర్యానుగుణంగా చక్కటి భావాలని వెల్లడించిన పాత్ర.

ఉన్నవవారు సృష్టించిన పాత్రలన్నీ దేనికదే వైవిధ్యంకల పాత్ర. ఉన్నవవారిలోని ఆధ్యాత్మికత రామదాసుగాను, సంస్కరణాభిలాష సంగదాసుగాను, అంతరాంతరాల్లో ఉన్న ఆశోకం వేంకటదాసుగాను, ప్రతిఫలించాయి.

జానపద సాహిత్యము . గంగాగౌరీ సంవాదము

- శ్రీ లోకా శాస్త్రి వ్రాసినది.

భారతదేశములో తొలుత ఆధ్యాత్మిక సాహిత్యము, పదప ఇతర కావ్యములు ముందుగా వచ్చినవన్న సంగతి మన కందరకు తెలియును. తెనుగున తొలికవి బయలు దీరి నేటికి వేయిసంవత్సరములు కాలేదు. కాని నాటికి భారతీయ పౌరాణిక సాహిత్యము వేయగలిగినన్ని చిలువలు పలువలు వేసింది. పండితపరిషత్తులలోని వారికి తప్ప, సామాన్య లందరకు సాహిత్య మన్న పౌరాణిక సాహిత్య మనియే యర్థము. అందున జానపదులలో సాహిత్యమునకు వస్తువు పురాణములనుండి యే గ్రహింపబడెడి దని చెప్ప బనిలేదు. ముఖ్యముగా సెలలతరబడి యాత్ర లాన రించెడి యా గోజులలో భక్తిపదములు శ్రమ నివారకములుగా నుండెడివి. శ్రీకృష్ణము, తిరుపతి వంటి యాత్రలో భక్తి పదాలాపములు ఉత్సాహకారకములుగా నుండెడివి. శ్రీకృష్ణ యాత్రలో భక్తులు పొడుకొను పదములనుగూర్చి పాల్కురికి సోమనాథుడు తన పండితారాధ్య చరిత్ర మున క్రిందివిధముగ చెప్పియున్నాడు.

‘మది నుద్బి సంసార మాయాస్తవంబు పదములు తుమ్మెద పదముల్ ప్రభాత పదములు పర్వతపదము లానంద పదములు శంకరపదములు నివాళి పదములు వాలేకుపదములు గొల్బి పదములు వెన్నెలపదములు సంజ వర్ణన మరి గణవర్ణన పదము అర్ణవ భూష ఘూర్ణిలుచు నుండ బాడుచు నాడుచు బరమ హర్ష మున గూడి సద్భక్త సంకుల మేగుదేర.’

ఈ పాట అన్నియు తొలి తెలుగు కావ్యావతరణమునకు పూర్వమే వెలసి నట్టివి. ప్రకృతము మతపరమైన గేయము లలో నొకటగు ‘గంగాగౌరీ సంవాద’

మను జానపదమును పరిశీలించుము. దీని కర్త యెవరో తెలియదు. ఇది చాలచిన్న పాట. కాని పరిష్కరింపబడిన పాటగా తోచును. చక్కని వ్యావహారికములో నడచినట్టిది. ఇందలి రెండుదాహరణ ములుమాత్ర మిచ్చి; ఆచార్య రామరాజు తమ ‘జానపదగేయ సాహిత్యము’ న ఈ గ్రంథమును స్పృశించిరి. ముఖ్యముగా వ్యాసమున విపులీకరింతును. పద మిల ప్రారంభ మగును -

‘శివశరణు మాంపాహి శివశరణు సోమా శివశరణు మనపాల శివులకు శరణం గురుశరణు మాంపాహి గురుశరణుసోమా గురుశరణు మనపాలి గురువులకు శరణు హరిశరణు మాంపాహి హరిశరణు సోమా హరిశరణు మనపాలి హరులకు శరణు.

ఇది బహుళః శైవకాఖ్యుల చెందిన వ్యక్తిచే వ్రాయబడి యుండును. శైవులకు శివుడు - గురువు - జంగము మువ్వరును సమానముగా చూడదగినవారు. మహేశ్వరునకు, మాహేశ్వరునకు (శివభక్తుడు) భేదము లేదందురు. అందుకే తొలుత శివునకు, పిదప గురునకు, తరువాత శివభక్తులకు శరణని రచన ప్రారంభింపబడినది. ఇచ్చట మఱియొక విషయము గుర్తింప వలసి యున్నది. శివభక్తులను పేర్కొను చోట -

‘హరిశరణు మాం పాహి
హరిశరణు సోమా
హరిశరణు మనపాలి
హరులకు శరణు’

అనినాడు. శివభక్తులలో ప్రథమాడు విష్ణువని శైవుల విశ్వాసము. సమాన పద్య రచన కావించుచు అందొక భుష్టుము లోపింపక తన నేత్రమున శివుని అర్పించి శివప్రపాదమున విష్ణుచక్రము బడసెనని

పౌరాణికగాథ. అందుచే శివభక్తుల వర్ణన మున కవి హరిని పేర్కొనినాడు.

గంగపై కోపించిన గౌరీ పాదముతో గంగ నుండె పగులరన్నినదట. అంత గంగ యిట్లన్నదట.

అక్క మిపాదాల రాలిన మమ్ము సందుల్ని గట్టిస్తూ గొండల్ని గడుదు కొడుకు వీరన్నకు కోట గట్టిస్తూ కోడలు భద్రాద్రికి మేడగట్టిస్తూ బసవన్న బడుకునే పంచటరుగేస్తూ శివునికి శివపూజ గడ్డె గట్టిస్తూ నీకు నాకు అనగ సరిగడ్డె కడుదు.

ఈ పాదములలో గూడ ఒక ప్రత్యేకత యున్నది. గౌరీ పాదసూరితో గంగమ్మ చేయదలచిన పనులు అనేకము చెప్పబడి నవి. అంగు ‘శివునకు శివపూజ గడ్డెగట్టిస్తూ’ అను మాట ఆలోచింపదగినది. పౌర్వతి పాదసూరితో శివునకు పూజావేదిక నిర్మించు టేమిటి? ఇది యసంబద్ధము కాదా? యనించును. కాని జగన్మాత పరమేశ్వరిని గూర్చి జానపదులు విన్న పౌరాణిక పరిజ్ఞానము అల్పమైనది కాదు. శంకరాచార్యులవారి సౌందర్య లహరి యందలి క్రింది శ్లోకము చూడుడు.

‘తనీయాంసం పాంసుం
తవచరణ పంకేరుహభవం
విరించి స్పృశిన్వ
న్విరచయతి లోకా న వికలం
వహత్యేనం శౌరిః
కఫ ము సహస్రేణ శిరసాం
హర స్సంక్షు ధ్యేనం
భజతి భసితోద్ధూళనవిధిమ్’

తా. ‘అమ్మా! నీ పాదపద్మరేణువునే చేకొని బ్రహ్మచరాచర గుమస్తలోక సృష్టియు చేయును. ఆ నీపాదరేణువునే హరి యనంతరూపమున నతికష్టముతో మోయును. దానినే హరుడు చక్కగా మేదించి దానితోనే భస్మస్నానము చేయును. అనగా క్రిదవియే బ్రహ్మ విష్ణు రుద్రులకు సృష్టి స్థితి సంహారక క్తులను

ప్రసాదించుచున్నది. మహామాయాగుణము లగు సత్త్వరజస్తమమ్ములే వీని కాధారములు.' పౌరాణిక సాహిత్య ప్రోతలగు జానపదుల ఆయావిధపు మాటలలో ఆధ్యాత్మిక భావములు దొర్లుచుండును.

గౌరి చెరను మోసిన దట. స్నానము నకు నీరు లేకుండ గంగ తన్నుపసంహరించుకొన్నది. చేయునదిలేక గౌరి వీరభద్రుని శివునివద్దకు పంపినది. అంత శివుడిచ్చిన సమాధానమును వీరభద్రుడు తల్లికిట్లు నివేదించినాడు.

'మీయమ్మ తక్కువేమి నా యెక్కువేమి పుట్టించ గిట్టించ శివుడు కర్తగును ఆయుగ్గు పోయుటకు బ్రహ్మ కర్తగును అందరి రక్షింప విష్ణు కర్తగును నోచిన నోములకు గౌరియే కర్త యా నీశ్వరాడకు గంగ తాకర్త యేప్రాద్దు గంగతో యెదురు వాదమ్ము కూడదని చెప్పుమి మీ గౌరితోను ఈప్రాద్దు గంగకూ తా మొక్కుమనుమి గంగ సమ్మతిచేత ఘనఉదక మొచ్చు నదులన్ని నిధులన్నీ నిండుండు నమ్మ స్నానపానంబులు సకలజపములును నీరంటె నెరవేరు నెలమి వీరన్నా నీతల్లి స్నానంబు యటు చేయవచ్చు యని చెప్పుమని చెప్పె నమ్మతో యనగా'

పైపాదములలో 'అందర రక్షింప విష్ణు కర్తనెను' అన్నమాట గమనింప దగినది. గంగ విష్ణుపాదోద్భవ. గంగను గుర్తింపకపోవుట విష్ణుమహిమను గుర్తింపకుండుటయే యన్న భగ్ని యీ మాటలలో గలదు.

చివరిఘట్టము గూడ చమత్కారావహము. గౌరి గంగను బలిమాలినది. కాని గంగ నీ రివ్వలేదు. తన కొడుకు వీరభద్రుని త్తు నన్నది గౌరి. కాని యాతడు తన కుడు కుమారుడే యన్నది గంగ. కొంత కాతమైనది, తన శివుని యిత్తు నన్నది

ఆంధ్ర కేసరి

- శ్రీ చేరెడ్డి మస్తాన్ రెడ్డి, ఎం ఏ.

—

*అమలత మాంధ్ర మాతృ మకుటాంచల రత్నమ వాచు స్వప్రకాశమును దిగంతరమ్ములఁ బ్రసార మొనర్చిన టంగిటూర్ ప్రకాశము సుచిత్రేంద్ర! నీ మహిత జానుష కాసర పర్వవార్త మా కమితముదం బొసంగు మల యాచల శీతల వాతపోతమై.

*ఈపు దరిద్రతానటి న టించెడు గేహమునన్ జనించి భిక్షావిధి సంచరించుచు బజారుల గ్రుడ్డివెలుంగు లీను దీపావళి నీడలం జదివి న్యాయకళా నిలయంబు వైతి! దీక్షావళవర్తులం గెలువఁ జాలిన విఘ్న మొకండు గల్గునే.

*కమ్మని కామధేను వనఁ గాఁ నగు ప్లేడయ్యత్తి వీడి దేశమ్ము స్వతంత్ర మాటకును సాగెడి కాంతిరజాన గాంధీకిన్

నమ్మిన నీడగా విలచి

నాడవు! బంధనగేహవాస బంధమ్ము నుఖమ్ముగాఁ దలఁచి నాడవు! నీడవు పట్టుపట్టినన్.

*సిరతన్ నీవు తుపాకిధాటికి నురస్సీమం బ్రదర్శించి 'కాతరులంగాల్చుకు! నన్ను గాల్చు!' మనుచున్ దర్పంబునన్ నిల్చి కేసురి గర్జారవ భర్జన ప్రకట గర్జల్ చేశితా! నాంధ్రకేసురి! తద్గర్జలు మాటుమ్రాగెడిని మా స్వాంతంబులం దిప్పుడున్.

*అధికార పక్షంబు ననధికారిగణంబు నిన్ను ద్రోణునిగ మన్నించుచుండె నాంధ్ర నాటక కళాద్యాచార్యులందున్ నిన్నాంధ్ర నటరాజి యెన్నుచుండె కాంస్యాది లోహప్రకరముల నీదూపు శిల్పి సమూహంబు చెక్కుచుండె పత్రికాపాలి గర్భాన నీ చరితంబు దాల్చి యమూల్యమై పొల్పుచుండె పద్య సత్కృతులను సమర్పణ మొనర్చి యఖిల కవికోటి నిన్ను కొండాడుచుండె చలనచిత్ర రూపంబున తెలుగునేల నలువలువునందు నీ లేజ మలరుచుండె.

—

గౌరి. భూమ్యాకాశాదులను సాక్ష్యముంచి గంగ యంగీకరించి, ఉప్పొంగినది. చివరకు శివునిరాక. గౌరి శివుని తన కిచ్చిన విషయము గంగ తెల్పుట, శివుడు గంగా గౌరులకు సయోధ్య కల్పుట జరిగినది. ఇచ్చట గౌరి శివుని గంగ కిచ్చుట యనునది గమనింపదగినట్టిది.

నిజమునకు గౌరి శివునిలో అర్థదేహము. కనుక పరమేశ్వరునివిజయము టనుమాటయే లేదు. ఆమెయందే పరాశక్తి లక్షణములు పరమేశ్వరకృప రెండును గలవు. ఆ పరమేశ్వర కృపను గంగపై ప్రసరింపజేసిన దన్న మాట, ఇచ్చట మరియొక విషయము

గుర్తింపవలసి యున్నది. జానపదులు దేవతలకు తమ మనస్తత్వమే అంటగట్టి కథ నడుపుదురు. కాని పెద్దలవల్ల వినిన ఆధ్యాత్మిక ధోరణులు వారిలో నుండును. అందుచే పామర పడిత ధోరణులు రెండూ జానపదులలో కాన్పించును. నేటికిని తమ కర్థము కాకపోయినను జానపదులు పాదపాటలలో ఆధ్యాత్మికమైన గంభీరభావము లనేకములు దొర్లుచుండును. కనుకనే పై వాక్యముల కిట్టి విమర్శ కావలసి యున్నది.

—

చింతమణ్యోద్ర బొప్పాపూషణములు -

వాని రచనా కాలములు
- శ్రీ వంశరాం రామకృష్ణారావు, ఎం. ఏ.

అంధ్రశబ్ద చింతామణి వన్నయ కర్తృ
కమూ కావనియు, కావసురస్వతి రచించి
నన్నయ పేరు పెట్టిననియు, గవుల
చరిత్రవాదము. ఎవరో 16 వ శతాబ్ది
రచయిత దీనిని రచించియుండునని కొం
దఱి యభిప్రాయము. కాన నాంధ్రశబ్ద
చింతామణి 11 వ శతాబ్ది రచనయా?
16 వ శతాబ్ది రచనయా? యన్నది ప్రశ్న.
ఇంతము కవ్యరును నాంధ్రభాషా భూ
షణ కర్త కేతన కాఁడని భావింపలేదు.
కేతన రచనయే యయినచో నిది 18 వ
శతాబ్దికిఁ జెందిన అక్షణగ్రంథ మగును.
కాని యిది కేతన కృతమకా దనియుఁ
జడ్యంశయుఁ డెవరో దీనినిరచించి కేతన
పేరు పెట్టి యుండుననియు, నతఁడు 16వ
శతాబ్దివాఁడనియుఁ జెప్పుటకుఁ బ్రబల
నిదర్శనములు కలవు.

1. 'మనస్సు తెనుఁగునకు లక్షణ, మనస్సుఁడు నెవ్వరును జెప్పరే జెప్పద' అని యాంధ్రభాషా భూషణమునఁగలదు. దీనినివిరుద్ధముగా లక్షణగ్రంథకర్త 'బహు పథంబు లాంధ్రభాషకుఁ గలవని, యరసి కొనుఁడు' అని చెప్పుటలో దొరకిపోయి నాఁడు. బహుపథము లాంధ్రభాష కేర్పడిన పిమ్మట రచించినదే యాంధ్రభాషా భూషణ మనుట సుష్టము.

2. ఇంత యల్పపరిమాణముగల కృత్రిని రచించుచుఁ గేతనవంటివాఁడు - 'భాషా మేధులు ననుఁ గని, యా పల్కులుపాణిను లక్ష వగు నెన యని సంతోషింప' అని యాత్మస్తుతి చేసికొను ననుట విశ్వస నీయము కాదు.

8. అపర్యాఖపాణినులకు సేన యగుదు
నని ప్రకటించిన అక్షణకర్త గ్రంథములో
వ్యాకరణకాస్త్ర వాసనయే లేదు. ఈ
అక్షణకర్త యెవడో పర్యాఖపాణినుల
శిష్యు విన్నవాడేకాని వ్యాకరణకాస్త్ర
ముల మొగము చూచినవాడగు కాదు.

4. త్రిభువనీరాయ పెండాదూరుకు అని దళవమారచరిత్రలోఁ బ్రయోగించిన శేత నయే యీ అక్షరగ్రంథము వ్రాసి యున్న చో దీనికి అక్షరము చెప్పియే యుండును.

5. ఔరిపదము దుష్ట మని యాంధ్ర భాషాభూషణములోఁ గలదు. దశకుమార చరిత్రలో 'ప్రహణగొడ్డము' ప్రయుక్తము. ఇది ఔరిపద మన్నచో, ఔరిపదము సాయుగు తెగడుదు రన్న యాంధ్రభాషాభూషణోక్తి విరోధించును. సమస్తపద తద్భవ మన్నచో, సమస్తపద తద్భవ మాలు లక్షణగ్రంథమున బేర్కొనక పోవుట విరోధించును. కాన నెట్లును ఔరుధ్యము తప్పును.

6. విజ్ఞానేశ్వరీయములోఁ గత న,
'త్రాసు' శబ్దమును వాడెను. ఇది యన్య
దేశ్యము. ఆంధ్రభాషా భూషణములో
నన్యదేశ్య విభాగమే లేదు.

7. 'కవిత్వ శాస్త్ర యోగం కవిమిత్ర మెప్పింప' అని యాంధ్రభాషా భూషణ ములో, 'మెప్పించు' అను రూపము ప్రయుక్తము. ఇది 16 వ శతాబ్దిరూపము. మెచ్చించు ప్రాచీనరూపము. కాన నిది 18 వ శతాబ్ది రచన కాదు.

కి. చిగురుబోడి మున్నగురూపములు
దేశ్యములుగా నాంధ్రభాషా భూషణ

మన నిర్దేశించబడినది. ఇట్టి దూతలముఠా
14 వ శతాబ్దినుండి వాడుకన వచ్చెను.
అంతకుముందు కనబడవు.

9. రేగుమాంబులు - అని యాంధ్ర భాషాభూషణమునఁ బ్రయుక్తము. రేగు అను నేక వచనాంతము ప్రాచీనముకాదు. ఇది 16 వ శతాబ్ది రూపము.

10. ఆంధ్రభాషా భూషణములో 'మచ్చెకంటి' అను రూపము బహువ్రీహిగాఁ బేర్కొనబడినది. స్త్రీగము ఘటితబహువ్రీహులే ప్రాచీనములు 14వ శతాబ్దినుండి యిది శ్వాదిత్కముగాఁ గనబడును. అంతకుముందు గానరాదు.

11 గొడ్డురాలు - అను రూప మాంధ్ర
భాషాభూషణమున నిర్దిష్టము. ఇది 15 వ
శతాబ్దినుండి కావ్యముల కెక్కినరూపము.
గొడ్డురాలు - ప్రాచీన రూపము.

12. మల్లె, లంకె, గడ్డె, ఒల్లె - అను
రూపములు కూడ నొప్పు నని యాంధ్ర
భాషాభూషణము చెప్పినట్లు 'మల్లెలు'
అన్న ఆంధ్రభాషాభూషణ ప్రయోగము
వలన గ్రహింపవలసియున్నది. ఇవి 15 వ
శతాబ్దపు రూపములు. మల్లియ, లంజియ,
గడ్డియ, ఒల్లియ - ప్రాచీనరూపములు.

18. ఆంధ్రభాషాభూషణము - 'వి నెన్',
క నెన్, కొ నెన్' అను రూపములను
సాధించినది. ఇవి 15వ శతాబ్దిరూపములు.
వినియెన్, కినియెన్, కొనియెన్ - అన్న పే
రూపములు.

పై ప్రమాణములనుబట్టి 16 వ శతాబ్దమునకుఁ జెందిన యెవరో రచయిత, శేతనవంశీయుఁడు, దీనిని రచించి శేతనపేర తెలియించె నని నిర్ణయింపవచ్చును. అతని పేరుగూడఁ గేతనరేణు కావచ్చును.

ఇక సాంస్కృతిక చింతామణి విషయము, దీని ప్రాచీనతకు దెట్లు నిదర్శనములు గలవు. మచ్చునకుఁ గొన్ని.

1) చింతామణిలోని లిపి విషయక శ్లోకములలో హల్లులకుఁ దలకట్టు వర్ణింపబడలేదు. ఈతలకట్టు 12 వ శతాబ్దపు లిపిలోనే కాని తత్పూర్వ లిపిలో లేనది 'సాదిండియన్ పేరియాగ్రఫీ' వలనఁ దెలియుచున్నది. చింతామణి 16వ శతాబ్ది రచనయే యయినచోఁ దలకట్టు వర్ణింపఁబడకపోవుట యసంభవము. కాన నిది ప్రాచీనకృతి యనక తప్పదు.

2) పదాద్యకారాంగీకారము దీని ప్రాచీనతకు నిదర్శనము.

3) 'డలటా మదితాం తస్య చ వా లక్' అను చింతామణి సూత్రముచే 'త్రాడ్లు' వంటి రూపములు పాక్షికముగా సిద్ధించుచున్నవి. చింతామణి కర్త 16 వ శతాబ్దినాఁడయినచో 'త్రాడ్లు' వంటివి సాధించుట 'త్రాళ్ళు' వంటి రూపములు సాధింపకపోవుట యసంభవము. 'కలగూళ్ళున్ లేళ్ళు నాఁగఁ గ్రమమైయునికన్' అని యాంధ్రభాషాభూషణమున 'ళ్ళు' వర్ణాంతరూపములే సాధింపఁబడి యున్నవి.

4) నిత్య మనుత్తమ పురుషక్రియా స్వీతః' అను చింతామణి సూత్రముచేఁ బ్రథమపురుషక్రియేకారమునకు సంధి నిత్యము. ప్రథమపురుషక్రియేకారమునకు తైకత్వికసంధి 18 వ శతాబ్దియందే తిక్కనాదుల ప్రయోగముల కెక్కినది. చింతామణి 16 వ శతాబ్దపు రచన యయినచోఁ బ్రథమపురుషక్రియేకారమునకు నిత్యసంధిని విధించుట యసంభవము.

5) 'తడుపున ద్దు మో ప్రాచామ్' అను చింతామణి సూత్రముచే 'వనమ్ము'

వంటి రూపములు సిద్ధించుచున్నవి. 'ప్రాచామ్' అను దానిని సరిగా నర్థము చేసికొనక వ్యాఖ్యాతలు 'వనంబు' వంటి రూపములు మాత్రమే సాధించునట్లు ప్రక్రియ చూపుట పొరపాటు. 'వనమ్ము' వంటివి నన్నయకుఁ బ్రాచీన రూపములు. చింతామణికర్త 16 వ శతాబ్దివాడయినచో 'వనమ్ము' వంటి వానిని సాధించుట జరుగదు.

6) ఆంధ్రశబ్ద చింతామణి 'రంజిల్లు' వంటి రూపములను మాత్రమే సాధించుచున్నది. 'రంజతిఘట్యాదీనాం బిందోళ్ళు' స్వాపిలా వుభౌ భవతః' రంజిలు - వంటివి 18 వ శతాబ్దియందే కావ్యముల కెక్కిన రూపములు. కానఁ జింతామణి తత్పూర్వ రచనయే కావలెను.

7) అంట, వింట - వంటి రూపములు చింతామణిలో సాధింపఁబడలేదు. ఆంధ్ర భాషాభూషణములో సాధింపఁబడి యున్నవి. తిక్కనాదు లిట్టివి వాడియున్నారు. కానఁ జింతామణి తత్పూర్వ కృతి యని తెలియఁదగును.

8) తచ్చబ్ద వకారమునకుఁ జింతామణిలో లోపము విధింపఁబడలేదు. వచ్చి నాఁడు వంటివి తిక్కనాదులు వాడి నారు. కావునఁ జింతామణి ప్రాచీనత స్పష్టము.

ఇంతేకాక చింతామణి నన్నయ భారత ప్రయోగములకుఁ గల సంబంధమును బట్టియు నిది నన్నయకృత మనఁదగును. ఒక కొన్ని యాదాహరణములు.

1) ప్రథమపురుష క్రియేకారమునకు నిత్యసంధి.

2) ర... లకు మైత్రి పాటింపక పోవుట.

3) ద్రుతమును వ్యంజనకారమౌత్తముగఁ బ్రయోగించుట.

4) మకారపరకత్వమున ద్రుతమునకుఁ బూర్ణబింద్యాదేశము.

5) ద్వంద్వమున ఋకారమునకు రవర్ణాదేశము,

ఆంధ్రశబ్ద చింతామణి కర్త గోదావరి ప్రాంతమువాఁడనుటకుఁ గలాను బంధమును భవిష్యత్కాలమున విధించుట నిదర్శనము. ఇట్టి రూపములు 11వ శతాబ్దిలో గోదావరిజిల్లాలోనే యారంభ మయినట్లు కాసనాధారములవలన స్పష్టపడుచున్నది.

కాఁగా సాంధ్రశబ్ద చింతామణి ప్రాచీన కృతి యనియు నది నన్నయకృతమే యనియు నిర్ణయించుట యుక్తము.

ఇక సాంధ్రభాషాభూషణ ముఖ్య ప్రాచీన కృతియో? యన్నది యాలోచనీయము. గ్రంథస్థ ప్రమాణమునకు విరుద్ధముగా నేవో కొన్ని యుపపత్తులు చెప్పి గ్రంథ కర్తృత్వములు తాముమాలు చేయునచ్చునన్నచో, నే గ్రంథ కర్తృత్వము నైనను దాముమాలు చేయవచ్చును. ఈ దృష్టితోఁ జూడఁగాఁ దిక్కన భారతము కేతన కృతమని, యెఱ్ఱన నృసింహపురాణము చదలువాడ మల్లన కృతమని, ఛందోదర్పణకర్త యనంతుఁడు కాఁడని, రాఘవ పాండే వీయము పింగళి మారన సాంకరచన కాదని, యాంధ్రకవుల చరిత్ర వీరేశలింగ కర్తృకము కాదని నిర్ణయించుటకుఁ గావలసిన యుపపత్తులు లభించినవి. కానఁ కేతన కర్తృకత్వమునకు భంజకములుగఁ గన్పట్టు విషయములను గమన్యయ దృష్టితోఁ బరిశీలించుట యుక్తముగాని వివరీతభోధణి నవలంబించుట యుక్తము కాదు.

ఉన్న యాధారములను గాదనుట, యూహాపోహలతో నేదో యల్లుట,

దానిని జరిత్ర పేర నలయింపఁ జేయుట, సాహిత్య చరిత్రకారుల కుటిల రాజనీతిలో నొక భాగము. చరిత్ర పరిశోధన మనఁగా విడఁ యన్న భావదాస్యమునకు భాషాపరిశోధకులు లోనగుట మూలము. నే యీ గ్రంథకర్తృత్వ వివాదములు బయలుదేరినవి. ఈ వివాదముల పరిష్కారమునకు మార్గదర్శక మాత్రములు గావించింపవలసి యున్నది. కొన్ని పరిష్కార మాత్రములు -

1) గ్రంథస్థ ప్రమాణమును సమర్థించు కేసాటి యొకపత్రి యొన్నను గ్రంథకర్తృత్వమును దాటుమోటు చేయదు.

2) మైదుభ్యములు కనఁబడినచో సమయ వృద్ధితోఁ బరిశీలించవలెను.

3) పరిశోధకులు మాతృసిద్ధాంత ప్రతిపక్ష లోటులై వ్యాయవాదులవలె వ్యాపక క్లిరికరణమే, ధ్యేయమాగా మ్మొనరారు.

4) సందేహమున కతీతముగా రుజువు కానిదే గ్రంథస్థ ప్రమాణమును దిరస్కరింపరాదు. వ్యాయమూర్తులవలెఁ బరిశోధకులు 'బెనిఫిట్ ఆఫ్ డౌట్' అన్న మాత్రమునకే కట్టుపడి యుండవలెను.

పైపరిష్కార మాత్రములనుబట్టి ఆంధ్ర శబ్ద చింతామణి 11 వ శతాబ్ది రచనయే యనియు, నాంధ్రభాషా భూషణము 18వ శతాబ్ది రచనయే యనియుఁ జెప్పఁ జగదును. లేనిచో, ఆంధ్రభాషాభూషణము 16 వ శతాబ్ది రచన యని నిర్ణయింపవలసి వచ్చును. 'బెనిఫిట్ ఆఫ్ డౌట్' అన్న మాత్రము నవలంబించి యాంగ్లాభాషా భూషణము కేతన కృత మనుటయా? మైదుభ్యములను బురస్కరించుకొని యాంధ్రభాషాభూషణము 16 వ శతాబ్ది వాఁడగు రెండవ కేతన కృత మనుటయా? విజ్ఞలే ప్రమాణము.

విస్మృత కళింగాంధ్రకవి - అమలాపురం సన్యాసికవి

- సాహిత్యశాస్త్రక శ్రీ శ్రాద్ధిడి రామం, డి.ఎస్., డి.ఇడి.

సాహిత్యంలో శతకరచన విశిష్ట స్థానాన్ని ఆక్రమించుకుంది. గీర్వాణ భాషలో సుభాషిత త్రికతి. అమయకము, మూర్యకకము, మహాశతకము వంటి రచనలు నేటికీ ధ్రువతారల్లాగ నిలిచి వున్నాయి. ఆంధ్రభాషలో మల్లికార్జున పండితారాధ్యుడు రచించిన శతకత్వసారము శతకరచనకు శ్రీకారం చుట్టించి కొంతమంది పండితుల అభిప్రాయం. శతకవులు శతకరచనకు సర్వాంగ సౌష్ఠవాన్ని కలిగించేరు.

భక్తి, శృంగార మైరాగ్య భావాలను కమనీయంగా, రమణీయంగా మాపాందించడానికిన్ని, దేశంలోని సాంఘిక, రాజకీయ, నైతికపరిస్థితులను హృదయంగమముగా వివరించి, సంఘంలోని లోటుపాటులను ఎత్తిచూపడానికిన్ని యీ శతకాలు ఎంతగానో ఉపచరిస్తాయి. నేటి విజ్ఞానకాస్త్రాన్ని ప్రచారంచేసే 'ఎంత పెరిగినాడు' అనే కిర్మి క గల శతకంవంటి శతకాలుమాడా యీనాడు ప్రచారంలో వున్నాయి.

సంఖ్యా నియమము, మ క ట ము, ఒక్కొక్క పద్యమునకు ఒక్కొక్క ప్రత్యేక భావము శతకరచనయొక్క విశిష్ట లక్షణాలు - నీతి, ఆస్తికత, సత్త్వ వర్తనము, ఉగ్గుపాలతోనే రంగరించి పోయడానికా అన్నట్లు, సుమతీశతకము, వేమన శతకము, ఆంధ్రమాతలు తమ బిడ్డలకు పనితనంలోనే నేర్పుతారు. కళింగాంధ్రంలో అడిదము మూరకవి చట్రాతి లక్ష్మీనరసింహకవి, గోగులపాటి మూర్తినాథకవి మొదలైనవారు సంఘాన్ని సరి

దిద్దే పరివరంగా శతకాన్ని ఉపయోగించుకున్నారు. భక్తకవులలో అగ్రగాములైన చెళ్ళపిళ్ళ, వడ్డాది శ్రీశ్రీ మొదలైనవారు మాడా శతకరచనకు ఆశ్రయ మిచ్చేరు. మొత్తందీడ భక్తిభావ ప్రచారానికే శతకం ఎక్కువగా వినియోగపడింది.

కళింగాంధ్ర సీమలో శతకరచన ద్వారా భక్తిభావాన్ని పెంపొందించిన కవిశేఖరుడు అమలాపురం సన్యాసికవి. ఈయన 19 వ శతాబ్దపు ఉత్తరభాగంలోను, 20 వ శతాబ్దపు పూర్వభాగంలోను సాలూరు తాలూకాలో గల కొట్టక్కి అనే చిన్న పల్లెలో జీవించేడు. ఈ గ్రామం ప్రస్తుతం విజయనగరం జిల్లాలో వు డి. ఈకవి కులాల కులజాడు. ఈయన కుండల వ్యాపారానికి కావడి వేసుకుని ఇతర గ్రామాలకు వెళ్ళేటప్పుడు ఒక పెద్ద కుభ్రమైన గోనెను తనతో తీసుకు వెళ్ళేవాడు. ఎవరైనా సంస్కారులతో సాహిత్యచర్చ జరిపేటప్పుడు ఈయన ఆ గోనెపైనివారిని కూర్చుండ బెట్టి ఏచెట్టునడనో చర్చకు ఉపక్రమించేవాడని నేటికీ ఆ ప్రాంతంలో గల వయసుమళ్ళిన విజ్ఞులు చెబుతారు. అకు ధార యితనికి ఉగ్గుపాలతో గరపినవిద్య. సాలూరులో గల పంచమాభేర్యరాలయాన్ని యీ కవి సందర్శించి, ఒక్కొక్క ముఖందగ్గర వందపద్యాల చొప్పున 5 ముఖాలదగ్గర మొత్తం 500 పద్యాలు చెప్పేడట. ఈయన శతకాలు శతం చెప్పే డని జనశ్రుతి. కాని అనూయా పరులైన కొందఱు కుమారులు ఇతని తనన

అను బెలుగిలోకి రాకండా చేసేరు. అయి నప్పటికీ బావిళ్ళబాబు ఇతని కతకాలు రెండు ప్రచురించేరు.

ఈ అమలాపురం సన్యాసికవి రచించిన శ్రీముఖలింగ కతకాన్ని పోరాం గ్రామ బాస్తవ్యులైన శ్రీ పెనుగుర్తి గంగయ్య భాగవతార్ గారు భద్రపరిచేరు. శ్రీపోరాం వేంకట అప్పల సూర్యనారాయణ పట్నాయక్, బి. ఏ. గారు దీనిని ముద్రింపించి 1978 వ సంవత్సరంలో ప్రచురించేరు. కలింగదేశంలో అత్యంత ప్రముఖమైన ఔత్త్రం శ్రీముఖలింగం - ఈ ఆలయంలో నేటికీ యెన్నో ప్రాచీన కాసనాలు వున్నాయి. ఇది ఒకప్పుడు పల్లాకిమిడి రాజులకు రాజధానినగరంగా వుండే దని పెద్దలు చెబుతారు. ఈ ఔత్త్రంలో వెలసిన శివమూర్తి నుద్దేశించి యీ కవి తన కతకాన్ని రచించేడు.

‘అసమప్రజ్ఞుడు కవిత
ర్య సమాజహితుండ భాస్వదమలాపురవం
శ సముద్భూతుడ సన్యా
సి సమాఖ్యుడ నన్నుబ్రోవు శ్రీముఖలింగా!

అని యీకవి తన్నుగురించి కతక ప్రారంభంలో చెప్పుకున్నాడు.

కందం రాసినవాడు కవి, పందిని పొడిచినవాడు బంటు, అనే ఆశ్చర్యక్తి వుండనే వుంది. ఈ కవి ద్వైపాంగతో ఈ కంద కతకం రసికజన హృదయాన్లదకరంగా రచించేడు.

‘మెప్పుడలిర్పగ నీకృతి
చెప్పెద గవు లవుననంగ శ్రీముఖలింగా’

అని యీయన ఘంటాపథంగా చెప్పుకున్నాడు.

‘సురగరుడోరగ విద్యా
ధరగుహ్యక నిష్ఠసాధ్యతాకు సర కి
న్నర గంధర్వ ముఖావన
స్థిరగోవల్లభకురంగ శ్రీముఖలింగా’

అనే పద్యంలో ద్వైపాసనియమాన్ని పొటిస్తూ మూడుచరణాలు ఒకే సమాసంతో నడిపించిన యీ కవి ప్రజ్ఞ ప్రకంసార్హం.

అత్యుద్ధిలేని పాండిత్యాన్ని నిరసిస్తూ యీయన -

‘కులుకుచు చదువులు నేర్చిన
బలుకుటిలాత్ములకు మోక్షపదమబ్బునోకో
పలుక వె చెప్పిన యట్టుల
జలుకలు భువిలోన పాపీ శ్రీముఖలింగా’

అని చక్కని పద్యం చెప్పేడు.

మహాకవి ధూర్జటిలాగే యీయన సమాచార్యంలో ‘అంతా’ అని శిష్టవ్యవహారంలో వుండే పదాన్ని ప్రయోగించి-

‘అంతా మిథ్య భవత్పద
చింతేముక్తిదమునిజము చింతింప, నుమా
కాంతా మనోహరా! నర
చింతామణి భృతకుంగ శ్రీముఖలింగా’

అనే పద్యం రచించేడు.

‘శ్యామగళా నుకవీశ్వర
కామగవీ! రవితనూజగర్వ నగపవీ!
భీమ! గజాసురహర! ని
స్సీమగుణస్తోమ! సాంబ! శ్రీముఖలింగా’

అనే పద్యంలో ‘రవితనూజ గర్వ నగపవీ’ అని మృత్యుంజయణ్ణి స్తుతించి తన సంస్కృతసంస్కారాన్ని వెలువరించేడు. పూలమాలలో దారంలాగ కతకంలో ఆద్యంతము. శివభక్తి, శివమహిమాభి వర్ణనము వ్యక్తమౌతాయి.

‘మాటికి వ్యాప్తిం బొందగ
నేటికెభువి ‘నాయు వన్న మిడునంచు
శ్రుతుల్

చాటుకొని చెప్పుచుండగ
చీటికిమాటికిని నరుడు శ్రీముఖలింగా’

అనే పద్యంవల్ల అతనికి శ్రుతులతో గల పరిచయాన్ని, ‘చీటికి మాటికి’ అనే పదప్రయోగంవల్ల తెలుగు పలుకులు చదిచూపించే లోకోక్తులకు ప్రయోగించడంలో అతనికిగల ప్రావీణ్యాన్ని, చదివరులు గ్రహించగలుగుతారు.

‘కనకమహాద్రి ధనుర్ధర
సనకప్రముఖనుత సామ సద్గుణధామా!
ఘనకటికట ఘటికగజా
జనకంబళ పాండురాంగ! శ్రీముఖలింగా’

మొదలైన పద్యాలలో ఈకవి గీర్వాణ భాషాపాటవాన్ని ధారాశుద్ధిని బ్రదర్శించాడు.

‘వెలుగుల ఎకిమీ డిరులం
దొలగంద్రోచిన విభమాన దోసము లెల్లక
దొలగించక వేమరు నను
నీలుగులబెట్టెద వడేల శ్రీముఖలింగా’

వంటి పద్యాలు ఈయన దేశభాషా సక్తిని వెలువరిస్తాయి.

ఈరచనలో సన్యాసికవియొక్క గురువును గురించిగాని, మాతాపితలను గురించిగాని, ఎక్కడా ప్రస్తావించలేదు. ముఖలింగేశ్వరుని ఉద్దేశించి చెప్పిన యీ రచనలో ఆ ఔత్త్ర మహాత్మ్యాన్ని గురించి వివరించకపోవడం ఒక విశేషమే.

ఏది ఎలాగవున్నా 16 వ శతాబ్దంలో నెల్లూరిసీమకు ఎనలేని సాహిత్యసేవచేసిన కమ్మరి మొల్లలాగే 19-20 శతాబ్దాలలో అమలాపురం సన్యాసికవి కలింగాంధ్ర ప్రాంతంలో తనకావ్యసుమాలతో ఆంధ్ర భారతిని పూజించి, ప్రశస్తిని ఆర్జించుకున్నాడు. ఈకవి రచనలను గురించిన, దీనిరచితేషాలను గురించిన ప్రత్యేకంగా కృషిచేసి యీవిస్మృతకవి కృషిని వెలుగులోకి తీసుకొనిరావలసివుంది.

భారత జాతీయ కాంగ్రెసు మూలపురుషులలో ఒకరైన

కీ. శే. శింగరాజు వెంకట సుబ్బారాయుడుగారు

- శ్రీ దిగవల్లి వెంకట శివరావు, బి.ఏ., బి.ఎల్.

ఇదివరకు ప్రకటింపబడిన కృష్ణాజిల్లా జాతీయోద్యమ చరిత్రలు బాగాలేనందున కృష్ణాజిల్లాస్వాతంత్ర్యయోధులసంఘము, కృష్ణాజిల్లా 'సమగ్ర' జాతీయోద్యమచరిత్ర వ్రాయవలసిన దని శ్రీ మాదల వీరభద్ర రావుగారిని పురమాయించినది. నా మిత్రులు, ఆ సంఘాధ్యక్షులు శ్రీ కాట్ర గడ్డ మధుసూదనరావుగారు నాసహాయం కోరారు. నాదగ్గర నున్న కొన్ని చరిత్రాధారాలను వీరభద్రరావుగారు (Xerox) తెరాక్స్ తీయించుకొనుటకు అంగీకరించాడు గాని, ఆధారపత్రా లన్నిటికి Xerox తీయించే లోపలనే ఆయన డా. పట్టాభి సీతారామయ్యగారి కాంగ్రెసు చరిత్ర, కలపాల నూర్య పకాళి రావుగారు రచించిన కృష్ణాజిల్లా స్వాతంత్ర్య సమరచరిత్ర మొదలైనవానిని ఆధార పరుచుకొని, ఒక చిత్తు వ్రాతప్రతిని నా దగ్గరకు తెచ్చారు. నాకది తృప్తికరంగా లేక కొన్ని సలహాల నిచ్చి, దానిని సవరించమని కోరినాను.

అసలు కృష్ణాజిల్లా అనేది బ్రిటిషు పరిపాలన కాలములో అనేక మార్పులు చెందినది. ఒకానొక నాడు ఉత్తర సర్కారు జిల్లాలన్నీ 'మచిలీపట్టణము' జిల్లాలో చేరియుండేవి. Chief in Council పరిపాలించేవాడు. 1794 సం॥లో జిల్లాలుగా విభజించారు. 1857 తీర్మానము విప్లవంవారికి గోదావరినదికి అవతలికక్క, ఇవతలికక్క గల కొంత భాగాన్ని 'రాజమహేంద్రవరము జిల్లా' అని, గోదావరినుండి కృష్ణానదివరకు గల భాగాను, గుంటూరు పరగణాలతో కలిపి 'మచిలీపట్టణము జిల్లా' అని అనేవారు.

1859 తర్వాత ఈ రెండు ప్రాంతాలను గోదావరి, కృష్ణాజిల్లా అన్నారు. చాలా కాలం తరువాత 1904 సం॥లో కృష్ణా జిల్లానుండి, గుంటూరు జిల్లాను విడదీసి, ఒంగోలులో కొంతభాగం కలిపి, దానిని గుంటూరుజిల్లా అన్నారు. 1907-08 సం॥లో గోదావరినది కీలక, కొవ్వూరు తాలూకానుండి, పశ్చిమ గోదావరిజిల్లా ప్రాంతాలను కృష్ణాజిల్లాలో కలిపారు 1925సం॥లో ప్రత్యేక పశ్చిమగోదావరి జిల్లా ఏర్పడింది. ఈ మార్పుల ఫలితముగా కృష్ణా జిల్లా రాజకీయాలలో కూడా విచిత్రసంఘటనలు జరిగినివి. కొంతకాలంపాటు ఈ జిల్లాలో ప్రతి గ్రామంలోను లింగంపార్టీ అడుసుమిల్లిపార్టీ అనే రెండుకక్షలవారు ప్రబలి యుండేవారు. దీని ఫలితంగా ఏ కార్యం తలపెట్టినా ఒక పక్షం వ్యతిరేకిస్తూ వుండేది

1920 సం॥లో మాంటేగూ - చెమ్సు ఫోర్డు రాజ్యాంగ సంస్కరణల ప్రకారం జరిగిన ఎన్నికలను కాంగ్రెసువారు బహిష్కరించగా, మద్రాసు రాజధానిలో, బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారు ప్రసాదించిన విచ్చవు మెతుకులవంటి అధికారాలతో జస్టిస్ పార్టీ ప్రభుత్వమువారు మంత్రిలైవారు. ముఖ్యమంత్రి రామారాయణంగారు, తక్కిన మంత్రులు స్వతంత్రంగా వ్యవహరించక, గవర్నరు కార్యాలోచన సభ్యులతో కలిసి కూర్చుండి, ఏకైక బ్రిటిషు ప్రభుత్వంగానే వ్యవహరించారని కాంగ్రెసువారి సహాయ నిరాకరణోద్యమాన్ని అణచివేయడానికి తోడ్పడినారని నైపునుకమిటీ రిపోర్టులో వ్రాశారు!

1987 సం॥లో ఈజస్టిస్ పార్టీ అధ్యక్షులను కాంగ్రెసుఅధ్యక్షులు తలకొని ఓట్లు మొహరిటీతో ఓడించగా, రాజగోపాలాచారి ముఖ్యమంత్రిగా, ప్రకాశంగారు రివెన్యూ మంత్రిగా, కాంగ్రెసు మంత్రి వర్గము ఏర్పడినది. ఈ మంత్రులు స్వతంత్రంగా వ్యవహరించే అధికార హక్కులు కలిగి దేశపాలన సాగించి, ప్రజల కుపకరించే అనేక కాసనాలను చేసేరు అందులో వ్యవసాయదారుల ఋణవిమోచన చట్టం ఒకటి జమీందారీరైతుల దుస్థితిని విచారించిన ప్రకాశంకమిటీవారు చాలావిలువ గల గొప్ప రిపోర్టును కాసనసభకు నివేదించారు. ఇంతలో యుద్ధాగ్రయాలను గూర్చి బ్రిటిషు ప్రభుత్వముతో వచ్చిన అభిప్రాయ భేదంవల్ల ఈమంత్రులు 1939 సం॥ములో రాజీనామా చేశారు.

1921సం॥నుండి జస్టిస్ పార్టీ మంత్రులు ప్రజల హక్కులకు భంగం కలిగించే కాసనాలకు తోడ్పడ్డారు. జాతీయ గీతాలను, అనేక సాహిత్య గ్రంథాలను నిషేధించారు. కాంగ్రెసు సేవకులను జైళ్ళలో పెట్టి, వారికి మజ్జిగ ఇవ్వక, పురుగుల అంబలి పోయించి బాధించారు. గాంధీ మహాత్ముడు 1942 సం॥లో చెర కంపబడిన తర్వాత, శస్త్రచికిత్స శరిగిన తరువాత విడుదలయై ఆరోగ్యం కోలుకుంటున్నాడు.

ఈలోపుగా కాసనసభా ప్రవేశము చేయడానికి స్వరాజ్యపార్టీ ఏర్పడినది. 1928 సం॥లో కాకినాడ కాంగ్రెసు జరిగినది. మోతీలాల్ నెహ్రూగారు, సి.ఆర్. దాసుగారు స్వరాజ్యపార్టీ నాయకులైవారు. జస్టిస్ పార్టీ వారు స్థానిక సంస్థలలో బలవంతులై అక్రమాలుచేస్తూ వున్నందువల్ల వానిని స్వాధీనపరచుకొనడానికి కాంగ్రెసువారు నిశ్చయించారు. అక్రమకారం మునిసిపాలిటీల, తాలూకా జిల్లాబోర్డుల ఎన్నికలలో పాల్గొని వానిని స్వాధీనపరచుకొన్నారు. ఆసంవత్సరములో

కాంగ్రెసుపార్టీవారికి జస్టిస్ పార్టీకి రామ రావణ యుద్ధాలు జరిగి వి.

కొంతకాలము కృష్ణజిల్లా బోర్డుకు జస్టిస్ పార్టీ బాలాజీరావు నాయుడుగారు అధ్యక్షుడై ఇష్టరాజ్యంగా వీలినారు. 1926 సం॥లో ఈజిల్లాను పశ్చిమ గోదావరి, కృష్ణజిల్లా బోర్డులుగా విభజించిన తరువాత జస్టిస్ పార్టీ తరపున మిర్జాపూరం జమీందారుగారు దీనిని స్వాధీనపరచు కొనడానికి ప్రయత్నించారు. తమ ధన బలమును బాగా ఉపయోగించారు. జిల్లా రాజకీయాలను కలుషితపరిచారు.

కృష్ణజిల్లా కాంగ్రెసు నాయకుడైన పట్టాభి సీతారామయ్యగారు 'No Changer' గా జిల్లాబోర్డు ఎన్నికలలో పాల్గొనడానికి ఇష్టపడకపోయినా ఆయన అనుయాయులైన గొట్టిపాటి బ్రహ్మయ్యగారు మొదలైనవారు తిరుగు బాటు చేసి, ఎన్నికలలో పాల్గొని బోర్డును వశంచేసుకున్నారు. బ్రహ్మయ్యగారు రిమూయ్య నాయుడుగారల పోటీలో కృష్ణజిల్లాబోర్డు కొన్నాళ్ళు కాంగ్రెసు క్రింద కొన్నాళ్ళు జస్టిస్ పక్షంవారిక్రింద వుంటూ కొద్ది కెక్కినది.

'నో ఛేంజరు' గా నటించిన పట్టాభి గారు, మిర్జాపూరం జమీందారుగారు జస్టిస్ పార్టీ పక్షాన మద్రాసుకానసభలో 1926 సం॥లో ఎన్నుకొనబడగా, ఆయన విరోధయైన చల్లపల్లి జమీందారు ఆడుసు మిల్లి గోపాలకృష్ణయ్యగారితో కలిసి పనిచేశారు. మద్రాసు అడ్వోకేటు ద్యూజెంటు గ్రాంటుగారు హైకోర్టులో మిర్జాపూరం రాజా తరపున వాదించేస్తూ పట్టాభి సీతారామయ్యగారు కేసులో తరతుక భాగవతం ఆడుతున్నారని చూపించారు.

బెజవాడ, గుంటూరు మునిసిపాలిటీలు కాంగ్రెసువారి వశమైనవి, గుంటూరు మునిసిపాలిటీ చెయ్యిర్మను నడింపల్లి నరసింహారావుగారు బ్రిటిషు ప్రభుత్వమునా

రిని, జస్టిస్ పార్టీవారిని గడగడలాడించి నారు. కాంగ్రెసు జేండా మునిసిపల్ కార్యాలయంపై ప్రతిష్ఠించారు. గాంధీ గారి నిర్మాణ కార్యక్రమం ఆమలు జరిపారు. అలాగే బెజవాడ కాంగ్రెసుచెయ్యిర్మను కూడ జరిపించాడు. మిర్జాపూరం రాజాగారిని తృణీకరించి గెలిచి కృష్ణజిల్లా జాతీయోద్యమచరిత్రలో నందిగామ తాలూకాబోర్డు అధ్యక్షుడుగా జయంతి పూరం రాజాగారు గాంధీ మహాత్ముని నిర్మాణకార్యక్రమము నిర్వహించిన తిరుచరిత్రాత్మకమైనది. ఈవిధమైన కార్యక్రమాలు కృష్ణజిల్లా జాతీయోద్యమచరిత్రలో చేర్చవలసినవే కదా! ఇలాగే కాంగ్రెసువారు గహకార సంఘాలలో ప్రవేశించారు. అక్కడకూడా జస్టిస్ పార్టీతో తగాదాలుండేవి.

పట్టాభి సీతారామయ్యగారు రచించిన కాంగ్రెసు చరిత్రలోగాని, అటుతర్వాత ప్రభుత్వమువారు ప్రచురించిన ఆంధ్రదేశ స్వాతంత్ర్యోద్యమచరిత్రలోగాని, విజ్ఞాన సర్వస్వ సంపుటాలలో గాని, జాతీయోద్యమంలో ఆంధ్రులు వహించిన పాత్రకు న్యాయం జరగలేదు. స్వతంత్రమైన పరిశోధన చేయకుండా పొరబాట్లతోనిండిన అసమగ్రములైన విశేషాలుగారిగ్రంథమును ఇతర గ్రంథాలను అనుసరించి వ్రాయించడం జరిగింది. అందువల్ల కృష్ణజిల్లా జాతీయోద్యమచరిత్రను రచించడములో చరిత్రను పునఃపరిశీలనచేసి సరిదిద్దవలసి యుంటుంది. ఇటీవల కాంగ్రెసు ప్రముఖులు రచించిన స్వీయచరిత్రలు చాలా ప్రకటింపబడినవి. వానిని సమన్వయ పరచాలి.

పట్టాభి సీతారామయ్యగారు కాంగ్రెసు ప్రథమ గమావేశ వృత్తాంతమును అసీది సెంటుగారు వ్రాసిన 'How India wrought for freedom' అనే గ్రంథములోనుంచి కాపీచేసి ఉదహరించారు.

చారు. అసీది సెంటుగారి గ్రంథము 1915 సం॥లో ప్రకటింపబడినది. ఆమె చాలా తెలివితేటలతో ఆగ్రంథాన్ని రచించారు. గాని ప్రథమ సమావేశానికి హాజరైన 72 మంది దేశప్రముఖుల పేర్లు ఉదహరించడంలో ఒక పెద్ద పొరపాటు చేశారు. మద్రాసునుండి వెళ్ళిన మహాజనసభ అధ్యక్షులు పి. రంగయ్యనాయుడుగారి పేరు. కార్యదర్శి పనప్పాకం అనంతాచార్యుగారి పేరు, అనంతపూరంనుంచి వెళ్ళిన గొట్టి శేకనపిళ్లెగారి పేరు మాత్రం వ్రాశారు. కాని మచిలీపట్టణంనుంచి వెళ్ళిన కీ॥ శే॥ శింగరాజు వెంకట సుబ్బారాయుడుగారి పేరు వ్రాయలేదు. ఈ పొరపాటు సవరించకుండా, ఆమె వ్రాసిన భాగమునే పట్టాభి సీతారామయ్యగారు తమ కాంగ్రెసు చరిత్రలోకి ఎక్కించారు! పట్టాభి సీతారామయ్యగారుచేసిన పొరపాటువల్ల దానికే ఆంధ్రలో స్వాతంత్ర్యసమరచరిత్ర రచించిన మామిడిపూడి వెంకటరంగయ్యగారు, విజ్ఞానసర్వస్వ సంపుటాల సంపాదకులూ చేశారు. కలపాల నూర్యప్రకాశరావుగారు దీనిని అనుసరించినందువల్ల కీ॥ శింగరాజు సుబ్బారాయుడుగారిపేరు మాసిపోయినది. కీ॥ శే॥ దేశోద్ధారక నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు 1936 సం॥ డిసెంబరు 28వ తేదీన ప్రచురించిన ఆంధ్ర పత్రిక కాంగ్రెసు స్వస్థోత్సవ సంచికలో కొడాలి శివరామకృష్ణారావుగారు, కృష్ణజిల్లా జాతీయోద్యమాన్ని గూర్చి వ్రాసిన వ్యాసంలో కీ॥ శే॥ శింగరాజు సుబ్బారాయుడుగారు ప్రథమ కాంగ్రెసు సమావేశంలో పాల్గొన్న సంగతి, ఆయన అకాల మరణానికి తరవాత కాంగ్రెసు అధ్యక్షులు బ్రదుద్దీన్ తయ్యాజీగారు సంతాపం ప్రకటించిన సంగతి స్పష్టంగా నున్నవి.

నేను 1938 సం॥ లో ప్రకటించిన బ్రిటిషు ఇండియా చరిత్రలోకూడా ఈ సంగతి వ్రాశాను. శింగరాజు సుబ్బారాయుడుగారు మచిలీపట్టణంవారే కదా!

మచిలీపట్టణంలో వయోవృద్ధులను అడిగితే 'చచ్చేవారు కదా! ఆంధ్రపత్రికలో వ్యాసం చూచినతరువాత నైనా పట్టాభి గారు దీనినిగూర్చి పరిశోధించి తమ తప్పు దిద్దుకోవచ్చునుకదా! పట్టాభిగారి ఇంగ్లీషు చరిత్రను తెలుగులోని కనువడించిన కొదాలి అంజనేయులుగారు మచిలీపట్టణమువాడే కదా! ఆఖరికి తెలుగు ప్రతులతోనైనా ఒక foot-note వ్రాసి యుండవచ్చును కదా! పట్టాభిగారు తాము చేసిన తప్పును ఎందుకు సవరించలేదు? ఈ తప్పు ఒప్పుకుంటే కాంగ్రెసు నాయకులు నవ్వుతారని ఇలాంటి తప్పు లింకా ఎన్ని ఉన్నవో యని తన గ్రంథాన్ని గూర్చి దురభిప్రాయ పడతారనీ భయంతోనే పట్టాభిగారి తప్పును బయట పెట్టకుండా దానిని సవరించకుండా కప్పి వుంచి తనచరిత్ర ననేకసార్లు పునర్ముద్రణలు చేయించి పాపం గట్టుకున్నారు.

పట్టాభి సీతారామయ్యగారి చరిత్ర చిత్రమైనది. మారకు కాంగ్రెసునాటి కాయన మితవాది. 1917 హోం రూలు ఉద్యమంనాటికి బిసెంటు అనుయాయి. గాంధీమహాత్ముని కాలంలో 'నో ఫేజరు' కాని అనేక కోర్టువ్యవహారాలలో ఎరెక్షన్ తగాదాలలో పనిచేశారు. అటు తరువాత కాంగ్రెసు అధిష్టానవర్గంలో ప్రముఖముగా బలం వుంజుకొని అహంకరించారు. మద్రాసునగరం ఆంధ్రులకు తేజండా కె. వి. పి. రిపోర్టులో జనహర్ తాత, వజ్రేగార్లకు తోడ్పడి, ప్రకాశం గారిపైని, గాంధీమహాత్మునికి చాడీలు వేసి ద్రోహంచేశారుగాని, మహానుభావుడైన ప్రకాశంగారు 1948 సం॥ లో పట్టాభిగారు కాంగ్రెసు అధ్యక్షుడు కావడానికి సహాయం చేశారు.

నేను ఆంధ్ర కాంగ్రెసు నాయకులలో ప్రముఖుడను కదా! నేను చేసిన యీ

తప్పులను బయల్పరచడానికి ఎవరికి దమ్ములుంటాయి అనే ధైర్యముతో పట్టాభి సీతారామయ్యగారు శింగరాజు సుబ్బారాయుడుగారిపట్ల అపచారం చేయడమే కాక కృష్ణజిల్లాపట్నా, ఆంధ్రదేశంపట్ల ద్రోహం చేశారు.

అసత్యము దాగదు. ఎప్పుడో ఒకప్పుడు బయటపడుతుంది. శింగరాజు సుబ్బారాయుడుగారి కుటుంబములోని వారికి నేను స్నేహితుడనైనాను. అందువల్ల సుబ్బారాయుడుగారిని గూర్చిన విశేషాలు కొన్ని నాకు తెలియవచ్చి, వివాదపుస్తకాలు కొన్ని నాదగ్గరనున్నవి. శింగరాజు సుబ్బారాయుడుగారి దత్తతకుమారుని జనకసోదరుడైన బెజవాడ వాస్తవ్యులు శింగరాజు సుబ్బారావుగారి మనుమల దగ్గరనుండి సుబ్బారాయుడుగారిని గూర్చిన వివరములుగల ఒక చిన్న అచ్చుపుస్తకమును నేను 1943 సం॥లో సంపాదించి యున్నాను. దాని పైపు కాపీ నాదగ్గర నున్నది. ఇప్పుడు కృష్ణజిల్లా స్వాతంత్ర్య సమరయోధులు ప్రచురింపదలచిన కృష్ణజిల్లా జాతీయోద్యమ చరిత్రలో ఉపయోగించుటకు దాని Xerox కాపీని మాదలవీరభద్రరావుగారి కిచ్చాను. దానిని ఆ పుస్తకంలో అనుబంధంగా ప్రచురించవలసిన దని కోరినాను. కీ కే. శింగరాజు సుబ్బారాయుడుగారు సామాన్యుడు కాదు. ఆకాలంనాటి మహాపురుషులలో ఒకడు. ఆయన 1844 సం॥ లో జన్మించి 1887 సం॥లో దివంగతుడైనాడు. హిందూ పత్రిక ప్రకంపించింది.

1909 ప్రాంతంలో ప్రకటింపబడిన East Coast Worthies అనే ఒక ఇంగ్లీషు గ్రంథములో ఆయన జీవిత సంగ్రహము ప్రకటింపబడినది. అందులో ఆయన బి. యర్. పట్టము పొందిన హైకోర్టు వకీ అని మచిలీపట్టణము మునిసిపలు

సభ్యుడుగా నున్నాడని కొంతకాలము చెయ్యిర్మను పనిచేసినాడని, ఆయన చెన్న పట్టణంలో 1884 సం॥లో మహాజనసభాధ్యక్షుడైన పి. రంగయ్య నాయుడుగారికి కార్యదర్శి, ఆంధ్ర ప్రముఖ న్యాయవాది, పనప్పాకం అనంతాచార్యుగారికి స్నేహితుడని ఆసథ కాళాసంఘమును బందరులో స్థాపించి దానికి అధ్యక్షుడై రాజకీయోపన్యాసాలిచ్చేవాడని, ఆయనకు ప్రభుత్వము రావుసాహేబువిరుదు నిచ్చిన దని ఆయన చనిపోవుటకు ముందు 20000 లు దానధర్మాలుచేశాడని అంగులో బందరు టవునుహాలు నిర్మాణం నిమిత్తం 5 వేలు, బందరులో సత్రము, తన స్వగ్రామమైన పెడన గ్రామంలో పెదగొల్లపాలెంలో సత్రములు నిర్మించి అన్నదానానికి ఏర్పాటు చేశారని, దేవుడి గుడికి, విద్యాపోషణకు బంధువర్గానికి కొంత ధన మిచ్చారని చెప్పబడినది. ఆయన కాంగ్రెసులో చేసిన ఉపన్యాసాల సారాంశములను వివరించారు. ఈ వివరములు, హిందూ పత్రికలోని వ్యాసము, ఆయన రెండుకాంగ్రెసు సభలలో నిచ్చిన ఉపన్యాసాలు కలిపి ఒక చిన్న పుస్తకముగా అచ్చువేసినది ఆయన దత్తపుత్రుడే యని నా అభిప్రాయము. అతని పేరు రాజేశ్వరరావు. అతడు విద్యావంతుడు. అతనికి దేశచరిత్రపైనే, రాజకీయాలపైనే అభిరుచి యున్నట్లు బెజవాడ రామమోహన గ్రంథాలయములో నున్న అపూర్వ గ్రంథాలే సాక్షి. కానిని నేను చదివి చరిత్ర పరిశోధనలో ముపయోగించుకున్నాను. ఈ చిన్న గ్రంథాన్ని వెదకించి 1948 సం॥లో సంపాదించి పైపు చేయించుకున్నాను.

